Středoškolská odborná činnost 2006/2007

Obor 16 - historie

Z historie školství a budovy gymnázia v Židlochovicích

Autor:
Eva Svobodová
Gymnázium Židlochovice
Tyršova 400
667 01 Židlochovice, 8.ročník

Konzultant práce:
Mgr. Danuše Švarzbergerová

Zadavatel práce:

Židlochovice, 2007
Jihomoravský kraj

Prohlašuji, že jsem soutěžní práci vypracovala samostatně pod vedení Mgr. Danuše Švarzbergerové a uvedla v seznamu literatury veškerou použitou literaturu a další informační zdroje.

V Židlochovicích dne 23. března 2007

Podpis:

Poděkování

Děkuji všem, kteří mi při vypracování mé práce poskytli cenné informace a materiály, především Mgr. Karlu Vavříkovi a RNDr. Jiřímu Kubešovi.

Obsah

Úvod 5
1. Z vývoje židlochovického školství 6
1.1. Počátky státního zájmu o školství a jeho centrální řízení 6
1.2. Školství v Židlochovicích do roku 1920 7
1.3. Nejvýznamnější rektoři a řídící učitelé v Židlochovicích od 16. století do 20. století. 10
2. Zemská odborná hospodářská škola v Židlochovicích 13
2.1. Vznik hospodářské školy 13
2.2. Stavba budovy hospodářské školy 13
2.3. Z činnosti školy od roku 1925 15
2.4. Okresní úřad a Schülerheim v budově hospodářské školy 15
2.5. František Boleloucký 17
3. Přesunuté Reálné gymnázium v Židlochovicích v roce 1938 20
4. Okresní národní výbor 23
5. Základní škola 25
5.1. Základní devítiletá škola Komenského ulice 25
5.2. Zvláštní škola 26
5.3. Školní kuchyně a jídelna 26
5.4. Sloučení obou základních škol v Židlochovicích 27
6. Gymnázium Židlochovice 28
6.1. Vznik gymnázia 28
6.2. Gymnázium v budově č. p. 400 28
6.3. Boj za záchranu gymnázia 29
6.4. Rekonstrukce a modernizace školy v letech 1998 - 2005 29
6.5. Budoucnost 32
Závěr 34
Seznam použitých zkratek 36
Použitá literatura a prameny 37
Seznam příloh 39
Přílohy 41

Úvod

Ve své práci jsem chtěla na pozadí vývoje židlochovického školství přiblížit základní informace o budově gymnázia v Židlochovicích. Tuto školu navštěvuji již osmým rokem, a proto mě vždy zajímala historie budovy, ve které sídlí. Podle mého názoru se navíc jedná o jednu z nejzajímavějších a nejhezčích staveb ve městě.

Ke své práci jsem mnoho pramenů získala v Okresním archivu Brno – venkov v Rajhradě. Především to byly Pamětní knihy města Židlochovice, ze kterých jsem čerpala nejvíc informací. Myslím si, že tyto materiály jsou objektivní, i když hlavně ty, vydané v druhé polovině 20. století jsou značně ovlivněny komunistickou propagandou. K vysvětlení poměrů v židlochovickém školství mi sloužily publikace Školské obrázky a Od jednotřídky k dvanáctiletce od Františka Horáka a Otakara Beneše, které jsou zpracovány velmi podrobně. Dalším nápomocným dílem, ve kterém jsem našla informace o dvou významných osobnostech Židlochovic Antonínu Coufalíkovi a Františku Bolelouckém, bylo dílo Miroslava Juráka Devatero vyprávění o lidech ze slunečního města. Kniha zahrnuje vzpomínky autora, a proto v některých pasážích nemusí být příliš objektivní. Pro svou práci jsem z ní čerpala jen obecná fakta. Velmi důležité bylo nahlédnutí do archivu Stavebního úřadu v Židlochovicích. Pro mou práci jsem z něj využila několik stavebních plánů a protokolů budovy č. p. 400. Ke kapitole o současném gymnáziu jsem informace získala především z ročenek a školní kroniky. Dále jsem použila některé údaje z článků v Židlochovickém zpravodaji. Součást mé práce tvoří také vzpomínky RNDr. Jiřího Kubeše, ředitele Gymnázia Židlochovice a Mgr. Karla Vavříka, bývalého učitele na Základní škole Komenského ulice.

Ve své práci jsem se nejdříve zabývala tématy z vývoje židlochovického školství, pokračuji vznikem Zemské hospodářské školy, stavbou její budovy a jejím dalším využitím během 2. světové války jako Schülerheim. Dále se zmiňuji o Okresním národním výboru, základní škole a také gymnáziu, které v současnosti v budově sídlí. Jednu kapitolu jsem věnovala vzniku prvního gymnázia v Židlochovicích v roce 1938.

Problematika školní budovy č. p. 400 je velmi rozsáhlá, a proto si uvědomuji, že jsem ve své práci uvedla jen důležitá fakta, jejichž podrobnější analýza by přesahovala rozsah zadané práce.

1. Z vývoje židlochovického školství

1.1. Počátky státního zájmu o školství a jeho centrální řízení

Na konci své vlády se Marie Terezie[1)] zabývala jednotnými plány v organizaci školství, ale až za panování jejího syna Josefa II.[2)] vyšly přesnější směrnice, které měly mapovat počet školních pracovníků, jejich příjmy, kvalifikaci, počet žactva a školních budov. Tento statický materiál byl podkladem pro další úpravy v řízení a organizaci školství v dalších letech.

Pro zjišťování a soupis informací, nebo-li fassí byly zřízeny na všech patnácti školách v židlochovickém panství zvláštní úřední komise. V čele komise stál krajský školní inspektor Franz Ulrich z Brna, jejím přísedícím byl židlochovický vrchní Josef Jan Sedláček, za příslušnou obec její duchovní správce (farář, lokální kaplan nebo katecheta), rychtář, burmistr (ve větších městečkách a městech zvaný purkmistr) a samozřejmě i sám pan učitel. Celá školní fasse byla v Židlochovicích sepsána dne 30. června 1788.

Školská komise zjišťovala především jmenná fakta o církevní správě, v té době totiž zůstávalo celé školství stále podřízeno církevní správě. Dále zkoumala činnost místního školního dozorce (v Židlochovicích jím byl purkmistr Antonín Suchý). Největší pozornost byla věnována především učitelům, jejich odborné úrovni, ročnímu příjmu a počtu žáků, které vyučovali. Tyto údaje byly zapsány velmi stručně, ale přehledně.[3)]

V Židlochovicích v roce 1788 působil již 17. rokem Norbert Dostal jako učitel jednotřídky. Podobně jako ostatní učitelé v židlochovickém panství vyučoval v jedné učebně začátečníky i odrostlejší žáky a to zcela sám, bez jakéhokoliv pomocníka. Pouze v Pohořelicích měl učitel Jiří Nedoma pomocníka, který společně s ním vedl zpěv na kostelním kůru. Tento pohořelický učitel pracoval ve škole dopoledne se 108 křesťanskými a odpoledne s 59 židovskými žáky. Ve skutečnosti jich však přicházela sotva polovina. Špatná úroveň výuky ve škole vedla rodiče často k tomu, že raději nechávali děti doma pomáhat v hospodářství, než marnit čas učením často přestárlými a vysloužilými učiteli. Mnozí žáci nemohli přicházet z důvodů velké vzdálenosti školy od bydliště, ale také pro nedostatek učebnic a malý počet míst k sezení. Toto zjištění vedlo komisi k požadavku na rozšíření školních prostor, zlepšení vybavení včetně světelných podmínek ve třídách, na některých místech Židlochovicka vyžadovala výstavbu nových budov.

[1)] Doba vlády Marie Terezie: 1740 – 1780.
[2)] Doba vlády Josefa II.: 1780 – 1790.
[3)] Horák, F., Beneš, O.: Školské obrázky, Židlochovice, 1964, s. 6-7.

Samostatnou kapitolu ve fassech tvořily informace o příjmech učitele. Odměna byla učiteli často vyplácena obcí formou naturálií (pšenice, žito, pivo a topné dříví). Např. Norbert Dostal vedle naturálií ročně obdržel 22 krejcarů užitku z nějakého pozemku a 40 zlatých za všechnu práci ve škole a kostele. Církev mu k tomu přidala 2 zlaté a 30 krejcarů. Nejvíce peněz získal od vrchnosti ze zámku za hraní na varhany v zámecké kapli. Suma této odměny přesahovala ročně 63 zlatých, částečně vyplacených v penězích a částečně v naturáliích. Za asistenci při křtech, svatbách a pohřbech si přilepšil k učitelskému platu, na rozdíl od jiných učitelů v panství, poměrně mnoho - 15 zlatých ročně. Nejistou část platu tvořilo školné, které učitel vybíral od majetnějších rodičů jednou týdně. Přístup do školy měli i žáci z chudých rodin. Celková výše vybraného školného záležela na důslednosti učitele a jeho oblíbenosti v místě působení.[4)]

Na písemných závěrech šetření krajské školní komise stavěla školská správa téměř dalších padesát let. V tomto období dochází k převzetí školské správy pod státní moc. Právě tato fasse z roku 1788 byla velmi významná pro tak zásadní změnu v řízení školství. Tento dokument svědčí o počátcích státního zájmu o školství.[5)]

1.2. Školství v Židlochovicích do roku 1920

První židlochovická škola stála v dnešní farské zahradě vedle domu č. p. 83. Celý dům byl krytý slámou s malými vysklenými okny. Zasklívání bylo tehdy velmi finančně nákladné, a tudíž i vzácné. Škola financovala především obec, ale její správa podléhala církvi a jejím orgánům. V čele stál rektor, který měl obvykle odborné vzdělání. Mimo povinností ve škole plnil mnohem více úkolů v kostele. Denně vodil své žáky na bohoslužby, doprovázel zpěv na varhany ve farním kostele a v zámecké kapli, přisluhoval při křtech, opatřoval šlapače měchů a ministranty, natahoval věžní hodiny a dbal na náležitou kázeň. Učitel se vždy musel chovat vzorně, jako řádný občan. Nemohl si například přivydělávat hrou na hudební nástroje po hospodách. Jelikož byl obvykle špatně placen, musel si přilepšit jako písař a často spoléhat na pomoc ostatních.

Školní docházka až do roku 1775 nebyla povinná, školu v Židlochovicích proto navštěvovalo málo žáků, a tak zůstala na dlouhou dobu jen jednotřídní. Tudíž ani obec neměla o vybavování školy velký zájem.

Koncem každého školního roku byly děti přezkoušeny. Kromě základů čtení a počítání bylo hlavním předmětem také náboženství.

[4)] Horák, F., Beneš, O.: Školské obrázky, Židlochovice, 1964, s. 4, 9-10.
[5)] Tamtéž, s. 15.

Mezi největší neštěstí, které postihlo židlochovickou školu, patřil především požár 11. července 1632. Rekonstrukci školy ztěžovaly nájezdy Maďarů najatých Turky. Ke konci třicetileté války Židlochovice zasáhl další požár a nakonec v roce 1645 během švédského obležení vypukl mor. I přes tyto útrapy však škola zůstala stále v provozu.

Školní budovu již ale nebylo možno rekonstruovat, a tak obec v roce 1651 zakoupila dům od pana Honse Beneše č. p. 83, který se nacházel vedle původní školní budovy. Z obecních účtů roku 1651 je patrné, že občané obce pracovali na opravě školy často zadarmo. Nová stavba však nebyla o mnoho větší než ta původní. Nacházela se v ní jen jedna učebna a velmi malý učitelský byt.[6)]

V roce 1790 vzrostl počet žáků natolik, že bylo nutno zvýšit kapacitu na dvě učebny. V roce 1820 se tehdejší rektor[7)] Pavel Schuderla přestěhoval do nového bytu v arcivévodském špitále č. p. 78, a tak jeho původní byt v budově školy začal využívat učitelský pomocník. Takovýto pomocník se v Židlochovicích objevil pravděpodobně již v roce 1729.

I přes četné dětské nemoci školních dětí stále přibývalo, a tak se představitelé obce rozhodli radikálně rozšířit školní místnosti. Podle smlouvy z června roku 1825 stavbu zajistila vrchnost, obec se postarala o provoz a vnitřní zařízení. Tohoto roku byly tedy k budově arcivévodského špitálu přistaveny dvě větší učebny a kromě stávajícího učitelského bytu také byt učitelského pomocníka.[8)]

V druhé polovině 19. století byl již ve školství zaveden určitý systém, nebyl však jednotný pro celé území Rakouské monarchie. Pro vesnické a městské chudé děti od šesti do dvanácti let se zřídily školy triviální, jednotřídní nebo dvoutřídní, mezi které patřila i škola v Židlochovicích. Zde se vyučovalo především náboženství, čtení, psaní, počítání a základy polního hospodářství. Hlavní dozor nad těmito školami měl stát. Učitelé ani žáci neměli k dispozici žádné učebnice, vše se psalo a učilo zpaměti.

Po uzavření dohody mezi státem a katolickou církví v roce 1855 začala školu řídit pouze církev. Tento stav trval až do vydání říšského školského zákon v roce 1869, který zbavil církev částečně vlivu ve školství. Došlo i k dalším změnám. Povinná školní docházka byla rozšířena z pěti na osm let, zavedly se nové předměty: přírodopis, zeměpis, dějepis, měřičství a tělocvik. Dokonce se učitelskému povolání mohly věnovat i ženy, avšak jen do té doby, než se provdaly. I přes všechny pokrokové přeměny chybělo to nejdůležitější – vzdělání pro všechny žáky bez rozdílu.

[6)] Horák, F., Beneš, O.: Od jednotřídky k dvanáctiletce, Židlochovice, 1962, s. 6-9.
[7)] Tehdejší řídící učitel.
[8)] Horák, F., Beneš, O.: Od jednotřídky k dvanáctiletce, Židlochovice, 1962, s. 12-13.

Počet žactva se stále zvyšoval, na jednu třídu připadalo kolem sta dětí. Proto arcivévoda Albrecht věnoval školním účelům celou špitální budovu. Nad přízemními třídami obec roku 1865 přistavěla první poschodí se třemi novými učebnami a nejnutnějším zařízením. Zajímavé je, že bylo zakoupeno z výnosu dvou koncertů, které pro občany židlochovická škola uspořádala.

Dne 11. ledna 1872 vznikl v židlochovickém okrese český učitelský spolek Komenský. Předsedou byl zvolen ředitel židlochovické utrakvistické[9)] školy Jindřich Schuderla. Ve spolku se sdružovali nejradikálnější učitelé, kteří prosazovali především dobré sociální zabezpečení učitelstva, zbavení školy závislosti na církvi a používání nových vyučovacích metod. Spolek pořádal několikrát do roka zvláštní konference, po kterých vždy následovaly praktické ukázky nových postupů vyučování. Velkou pozornost věnovali přípravě na vyučování a větší názornosti ve výuce.

U příležitosti povýšení Židlochovic na město roku 1873 byla škola rozšířena na čtyřtřídní a o dva roky později dokonce na šestitřídní. Vzhledem k tomu, že ani rozšířená budova nestačila svým účelům, najalo město celé první poschodí v domě pana Václava Ježka č. p. 35. Toto opatření bylo jen dočasné, neboť město dále rozšiřovalo novou školní budovu, kde se výuka zahájila 5. září 1883.[10)]

Židlochovice byly vystaveny tvrdému germanizačnímu nátlaku, který samozřejmě postihl i školu.

Po splnění povinné školní docházky mohli žáci od roku 1889 rozšířit své vzdělání na pokračovací škole, kde se vyučovalo ovocnářství, vinařství, zelinářství, počty, nauka o řemeslech, kreslení a sloh.

Německé proudy v Židlochovicích nakonec získaly takový vliv, že si v roce 1893 na obecním výboru a zemské školní radě vynutily zrušení utrakvistické školy a zřízení pouze školy německé. Místní odbor Ústřední matice školské se však zasloužil o to, že kromě německé vznikla i česká škola. Ta byla umístěna v obecním domě č. p. 256 a do první třídy chodilo devatenáct žáků. Správa české školy vedla neustálé spory s německou školou o nezákonně přijímaných dětech. Důsledkem bylo podání mnohých stížností u Správního soudu ve Vídni ze strany české školy. Přes všechny komplikace však počet žáků na české škole neustále vzrůstal, a tak byl vypracován plán na stavbu nové budovy, jež byla dokončena roku 1913 v č. p. 371.[11)]

[9)] Na těchto školách se vyučovalo česky a německy podle jazykových znalostí žáka.
[10)] Horák, F., Beneš, O.: Od jednotřídky k dvanáctiletce, Židlochovice, 1962, s. 15-17.
[11)] Tamtéž, s. 20.

Během první světové války se vyučování značně omezilo v důsledku mobilizace učitelů. Rovněž docházka dětí se výrazně zmenšila, musely totiž zastupovat své otce při polních pracích, také nedostatek šatstva, obuvi a špatná strava snížila účast.

Po vzniku samostatné ČSR se okamžitě provedl zápis do obou škol. Tehdy se teprve ukázalo skutečné národnostní složení v Židlochovicích. Počet žáků na české škole stoupl ze 164 na 339, zatímco na německé škole klesl z 243 na 68. Na začátku školního roku 1919/1920 se stav německé školy opět snížil o více než polovinu, a tak se čtyřtřídní škola změnila na jednotřídní.

V roce 1919 byla navíc v Židlochovicích otevřena trojtřídní chlapecká a trojtřídní dívčí měšťanská škola se sídlem v budově německé školy č. p. 182. O rok později se původně trojtřídní obecná škola rozšířila na čtyřtřídní a německá jednotřídka se přestěhovala do budovy staré školy č. p. 256.[12)]

1.3. Nejvýznamnější rektoři a řídící učitelé v Židlochovicích od 16. století do 20. století

První známý rektor židlochovické školy byl před 450 lety Martin Frýdecký. Patřil pravděpodobně do rodiny zámeckého purkrabího Matouše Frýdeckého z Frýdku. Měl početnou rodinu a jeden z jeho synů, Václav Frýdecký, se později jako purkmistr stal velmi váženým občanem Židlochovic. Vedle učitelského povolání působil jako radní písař.

Johannes Pallas se stal rektorem v Židlochovicích v roce 1635. Jeho učitelkou dráhu neohrozil ani vpád švédských vojsk, o čemž svědčí plynulé záznamy v obecních účtech z roku 1645.

V roce 1669 se dalším rektorem stává (nyní již v nové školní budově č. p. 83) Zikmund Partevník z Tišnova.

Málokteré panství se mohlo chlubit tím, že rektorem ve škole byl učitel se šlechtickým přídomkem. Byl jím Maxmilián Nigrinus de Nigroponte, který byl potomkem Jiřího Černého, jenž v roce 1590 obdržel šlechtický erb.

K nejvýznamnějším rektorům tohoto období patřil Norbert Dostál, který v Židlochovicích sloužil od roku 1768, působil zde celkem 50 let a v roce 1816 získal čestnou medaili za dlouholetou službu v Židlochovicích. Zemřel 21. listopadu 1820, pohřben je v Medlově.

[12)] Horák, F., Beneš, O.: Od jednotřídky k dvanáctiletce, Židlochovice, 1962, s. 22 – 23.

Mezi významné učitele patřil rovněž Pavel Schuderla, který vyučoval v Židlochovicích od roku 1819 celých 40 let, a také jeho syn Jindřich Schuderla, rektorem v Židlochovicích od roku 1866.[13)]

Asi nejznámějším a pro národnostní boj nejdůležitějším byl Antonín Coufalík. Jako učitel působil nejprve v Ivančicích, brzy nato od roku 1892 v Křepicích. V tomto období se kromě pedagogické činnosti věnoval i jiným oborům. Založil například čtenářský kroužek, jehož cílem nebylo jen knihy půjčovat, ale i o nich diskutovat, a také se zabýval činnostmi v oblasti techniky. Sestrojil samočinný injektor pro parní kotle, tzv. Infusor, autografický lis, zvaný Chiliograf, a především linkový kopírovací přístroj Parallelostat. Tyto vynálezy byly patentovány.

Antonín Coufalík nastoupil dne 2. března 1906 na místo nadučitele v české obecné škole v Židlochovicích. Především zde šířil myšlenky českého národnostního uvědomění. Německá strana využívala hospodářské závislosti českého obyvatelstva k nátlaku, aby i české děti chodily do německé školy. Proti tomu se postavila skupina kolem Coufalíka. Podala stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu ve Vídni a vleklý spor skončil ve prospěch české strany.

Germanizační nátlak vyvrcholil sčítáním lidu v roce 1910, které skončilo vítězstvím německé většiny. Čeští zástupci v čele s Coufalíkem podali proti tomuto výsledku stížnost. Byla provedena úřední oprava a po ní evidována většina Čechů v Židlochovicích.[14)]

Antonín Coufalík jako přední představitel českého národnostního odboje byl dvakrát za své přesvědčení persekuován. Poprvé během první světové války v roce 1914, kdy tehdejší starosta a majitel cukrovaru Justin Robert rozhodl o jeho vystěhování ze služebního bytu ve škole do zcela nevyhovujících podmínek bytu nového. Mnohem horší situace však nastala v květnu 1941. Společně s šestnácti jinými předními představiteli města byl tehdy Coufalík šest týdnů vězněn v táboře Pod kaštany v Brně.

Celoživotní národnostní boj v něm vypěstoval smysl pro respektování národních zájmů všech lidí. Projevilo se to především v roce 1922, kdy německá škola zaznamenala prudký pokles žáků, což české straně poskytlo důvody proč školu zrušit. A právě tehdy se Coufalík postavil za to, aby německá škola zrušena nebyla.

Jako řídící učitel působil Antonín Coufalík do roku 1932, ale v práci pro veřejnost působil nadále až do roku 1941 jako člen obecního zastupitelstva. Zemřel dne 21. října 1951

[13)] Horák, F., Beneš, O.: Školské obrázky, Židlochovice, 1964, s. 26-28.

[14)] Z tohoto opraveného sčítání z roku 1910 se vycházelo v září 1938 (výsledky sčítání z roku 1918 nebyly uznány) v tzv. Mnichovské dohodě. Tehdy se Židlochovice nestaly součástí Německé říše.

v Židlochovicích, na konci tohoto roku mu byl udělen in memoriam Pamětní odznak druhého národního odboje. V březnu 1990 bylo náměstí, na němž stála česká škola přejmenováno na Coufalíkovo.[15)]

[15)] Jurák, M.: Devatero vyprávění o lidech ze slunečního města, Židlochovice, 1992, s. 130 – 132, 137 – 141.

2. Zemská odborná hospodářská škola v Židlochovicích

2.1. Vznik hospodářské školy

Představitelé města Židlochovic chtěli dlouhou dobu zřídit pro tento region hospodářskou školu. K tomu se nejlepší příležitost naskytla se vznikem ČSR. Počátek této školy se spojen s obětavou prací druhého českého židlochovického starosty – Raimunda Svobody.

Povolení ke vzniku školy vydal moravský zemský výbor v roce 1922. Prvním ředitelem Zemské odborné hospodářské školy byl jmenován odborný hospodářský učitel z Ivančic Adolf Langer. Protože škola na začátku nevlastnila žádnou budovu, kde by výuka probíhala, poskytl majitel hostince[16)] Maxmilián Czupa zdarma přednáškový sál, jednu menší místnost a k tomu potřebné stoly a židle.

První školní rok byl zahájen dne 6. listopadu 1922 menší školní slavností, které se zúčastnili všichni studenti a jejich rodiče, přísedící moravského zemského sboru Viktor Stoupal, vrchní zemský rada JUDr. Adolf Kadlec, poslanec za brněnskou župu Jaroslav Marcha, předseda starostenského sboru Jan Zajíc z Opatovic, starosta Židlochovic Raimund Svoboda a mnoho dalších.

V nevyhovujících podmínkách pro výuku nemohla škola dlouho fungovat, v nejbližším období se pro tyto účely musela postavit nová budova. Celkový náklad na stavbu činil přes 700 tisíc korun, byl částečně hrazen ministerstvem zemědělství, moravským zemským výborem a obcemi okresu. Ty měly podle starostenského sboru přispět částkou 100 tisíc korun, ta však nebyla nikdy splacena. Město Židlochovice poskytlo ve třech letech splatný příspěvek.[17)]

2.2. Stavba budovy hospodářské školy

Ihned po zahajovací slavnosti bylo na popud přísedícího V. Stoupala vytvořeno kuratorium, které provádělo přípravné práce. Pozemek[18)], kde původně byla louka, zakoupilo a škole darovalo město Židlochovice.

Geometrický plán pro tuto stavbu vypracoval Ing. Josef Peňáz, civilní geometr v Brně. Byla svolána komise za účelem zkoušení rozdělovacího plánu pozemkových parcel. Komise, konané dne 5. května 1923, se účastnili starosta Židlochovic Raimund Svoboda, člen

---

[16)] Hostinec se nacházel na náměstí Míru č. p. 151, na místě současné České spořitelny.
[17)] Vavřík, K., Židlochovický zpravodaj, Zemská odborná hospodářská škola v Židlochovicích, Židlochovice, 2003, č. 3, s. 5.
[18)] Tyršova č. p. 400.

zastupitelstva Antonín Coufalík, lékař MUDr. Hynek Paul, stavební znalec Ing. arch. Jan Horák, autor geodetického projektu Ing. Josef Peňáz, členové silničního výboru, zástupci dosavadní majitelky pozemku, pozemků sousedních a obcí Vojkovice a Hrušovany. Během šetření se ke stavbě vyjádřili sousedé, komise zhodnotila, že zvolené místo je na tak rozsáhlý komplex tím nejvhodnějším. Dále rozhodla, aby byla budova hospodářské školy postavena výš nad stavem vozovky. U objektu musí být vybudovány žumpy, na ulici se nesmí vypouštět splašky. V celém okolí nové školy se mělo dbát na osázení předzahrádek zelení.[19)]

Stavbou školy byl pověřen Ing. arch. František Odehnal z Brna. Dne 21. července 1923 byl sepsán protokol o stavební komisi s žádostí o povolení stavby. Komise složená ze zástupce moravského zemského výboru Ing. Otakara Vašíčka, nestranného znalce F. Raby, pražského architekta V. Nekvasila, zástupce obce Karla Zitterbarta a Viléma Jeřábka, starosty Raimunda Svobody, projektanta Ing. arch. Františka Odehnala a pozvaných sousedů připojila k protokolu ze dne 5. května 1923 další podmínky. Stavba musí sestávat ze suterénu, přízemí a patra a bude kryta břidlicí. Základy budou z betonového materiálu.

Stavba byla zahájena dne 27. června 1923. V listopadu roku 1923 se dokončila stavba suterénu. Kuratorium pro stavbu Zemské odborné hospodářské školy žádalo o povolení výuky v těchto prostorách. Žádost doložilo protokolem ze dne 7. listopadu 1923. Stěny a omítky jsou správně vysušeny a tudíž odpovídají hygienickým předpisům. V suterénu budou provizorně zřízeny žumpové záchody, později změněny ve splachovací. Nedokončená část stavby je provizorně oddělena bedněním a zábradlím. Žádosti bylo vyhověno.[20)]

V roce 1924 byl stavba školy dokončena. V suterénu se nacházela pracovna se šatnou, dílna, jídelna s pomocnými místnostmi jako kuchyní, přípravkou a spíží pro hospodyňské kurzy, sklep patřící k bytu ředitele, prádelna a sociální zařízení. Součástí přízemí byl jeden velký přednáškový sál s pomocnými místnostmi, šatny, sociální zařízení a byt ředitele. První patro obsahovalo dvě učebny, dva kabinety, sborovnu, sociální zařízení a vstup na půdu. Školních prostor bylo využíváno od 1. listopadu 1924.[21)]

V roce 1925 byly vnitřní sály a chodby vyzdobeny lidovým malířským ornamentem studenty malířské školy v Telči pod vedením profesora Františka Fromka. Reliéfní výzdobu u vchodu školy vytvořil akademický sochař Fabiánek z Boskovic. Jsou to čtyři

---

[19)] Archiv Stavebního úřadu Židlochovice: Protokol o šetření místní komise, Židlochovice, 1923, s. 1 – 4.
[20)] Archiv Stavebního úřadu Židlochovice: Protokol o schválení suterénu školní budovou, Židlochovice, 1923. Archiv Stavebního úřadu Židlochovice: Protokol o stavební komisi, Židlochovice, 1923.
[21)] Archiv Stavebního úřadu Židlochovice: Protokol o stavební komisi, Židlochovice, 1923.

funkcionalistické plastiky[22)] vyjadřující účel objektu. Vlevo při pohledu na budovu je to Setba, vpravo Žeň, nad vchodem moravská orlice, nad níž je umístěno Jaro.

Slavnostní otevření školní budovy se uskutečnilo 14. června 1925 za přítomnosti referenta zemědělského školství V. Stoupala, vrchního rady A. Kadlece, inspektora ministerstva zemědělství Ing. A. Stachy, okresního hejtmana Kabely, poslanců Františka Staňky a J. Marchy, státního tajemníka Pazderky a předsedy starostenského sboru Jana Zajíce, starosty města Židlochovice Zitterbarta a jiných hostů. Slavnost byla zahájena dopoledne fanfárami z Libuše a po té pronesli slavnostní projev V. Stoupal, poslanci Staňka a Marcha a okresní hejtman Kabela. Dopolední program ukončil pěvecký sbor Sokola písní Rolnická od Bedřicha Smetany. Slavnost pokračovala odpoledním „Selským dnem“ na prostranství za hospodářskou školou.

2.3. Z činnosti školy od roku 1925

Od školního roku 1923 – 1924 absolvovalo Hospodářskou školu každoročně 7 až 23 studentů ze Židlochovic i okolních obcí. V květnu roku 1928 čítal učitelský sbor 11 členů. Ve škole byla zřízena školní knihovna, která disponovala s 763 svazky a navíc odebírala 12 časopisů. V tomto roce byly hospodyňské kurzy plně zařízeny nábytkem i pomůckami. Vedle ředitelny v přízemí bydleli studenti ze vzdálených obcí. Žáci z příjmů pořádaných besídek a divadelních vystoupení přispěli na jeviště přednáškového sálu.

Okresní hospodářský spolek uspořádal ve dnech 8. – 22. září 1929 hospodářskou výstavu. Kromě Hospodářské školy v Židlochovicích se jí zúčastnily i jiné školy a ústavy s podobným zaměřením. Vystavovány byly exponáty širokého zaměření od rostlin a zvířat přes textil, nábytek a keramiku až k průmyslovým strojům všeho druhu. Nechyběly ani ukázky rukodělných prací studentů. Výstava byla doprovázena množstvím koncertů, jichž se zúčastnilo mnoho návštěvníků.[23)]

2.4. Okresní úřad a Schülerheim v budově hospodářské školy

Koncem září 1938 byly v přednáškovém sále uskladněny zabavené rádiové přijímače. V budově hospodářské školy byly také dočasně umístěny kanceláře dělostřeleckého oddílu. Po dobu mobilizace se v zahradách pana Františka Kelbla a hospodářské školy připravovaly protiletecké kryty. Největší potíže škole nastaly po přesunutí okresního úřadu z Hustopečí do Židlochovic. Kanceláře úřadu se totiž přesunuly do jejího patra a přízemí. V učebně levého

[22)] Plastiky jsou zařazeny mezi kulturní památky místního významu.
[23)] Státní okresní archiv Brno-venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice I. 1918 – 1932, s. 237 – 238.

křídla byla umístěna podatelna a expedice, dále zde sídlili komisaři okresu a správce úřadu Bohuslav Novotný. Další oddělení se tísnila v druhé učebně a v přízemním sále budovy. Škole zůstal jen kabinet v poschodí a ředitelna v přízemí. Třídy byly soustředěny v suterénu budovy, místnosti však nebyly pro výuku vhodné kvůli špatnému osvětlení a vlhkosti. Kromě ředitele Františka Bolelouckého na škole také působil Ing. František Malý, JUDr. Mirko Rosenbaum, vyučující právo, češtinář Čeněk Krejčí, vrchní zahradník Alois Válek a rolník Josef Lounek.

Z počátku se nevědělo, zda bude sídlo okresního úřadu v Židlochovicích dále ponecháno v budově školy. Dne 16. října 1938 bylo rozhodnuto o ponechání úřadu v objektu hospodářské školy. Do budovy se zavedl telefon, kvůli nedostatku nábytku bylo využíváno školních lavic. Hned po přesunutí úřadu se nepodařilo sehnat všem úředníkům ubytování a tak někteří přespávali přímo v kanceláři.

Dne 1. března 1941 se okresní úřad dále přesunul do Klobouk, tím byly prostory navráceny zpět hospodářské škole. Koncem tohoto školního roku však dostala škola z budovy výpověď. Přestěhovala se do objektu bývalého Okresního dětského domova č. p. 347, bytem ředitele se stala novostavba č. p. 551. Školní nábytek se nejprve přesunul na půdu, až se pro děti našly nové prostory, bylo zahájeno 1. listopadu 1941 vyučování. Místnosti zde byly velmi nevyhovující. Po popravě Františka Bolelouckého nastoupil na místo ředitele pan Lízal, po něm Vladimír Pokorný.

V uvolněné budově bývalé hospodářské školy se začalo s přestavbou pro Schülerheim[24)] německé Hauptschule[25)], kde byly ubytovány děti ze vzdálenějších obcí. Byt ředitele se změnil na umývárny a koupelny, sál v přízemí se příčkami rozdělil na tři místnosti. Malby národních ornamentů byly zalíčeny a celý interiér, včetně nábytku, ložnic a bohatě zdobené kuchyně, získal německý ráz. Na rekonstrukci vynaložili Němci značný obnos, protože se jednalo o druh propagace nacismu mezi mládeží. Kolaudace proběhla dne 7. listopadu 1941.

Činnost Schülerheimu se v roce 1942 rozvinula naplno. Jako vedoucí zde od května působila Margarette Lepper, vychovatelka Mariane Breitenbacher, kuchařka Tekla Schink a uklízečka Stefi Valka. V ústavu bylo umístěno asi 70 dětí. Ti měli zakázáno mluvit česky, aby se brzy naučili německy.

[24)] Ubytovací zařízení, pojem převzatý z němčiny.
[25)] Německá hlavní škola, pojem převzatý z němčiny.

Od roku 1945 se přestalo na všech školách vyučovat, také děti z Schülerheimu se vrátily domů. Objekt opustili také zaměstnanci a nechali ho bez dozoru. V zápětí byla budova vykradena. Neznámí pachatelé odcizili vše, co se dalo odnést.[26)]

Po osvobození Židlochovic zde bylo ubytováno vojsko Rudé armády. Po uvolnění žádal Ing. František Malý o navrácení budovy k jejímu původnímu účelu. Místní národní výbor nakonec souhlasil, zároveň pověřil profesora Malého organizací oprav budovy. Nacházela se v havarijním stavu, v jejím okolí totiž vybuchlo několik leteckých bomb. Bylo potřeba zrekonstruovat střechu, zasklít okna a vybavit školu nábytkem. Také školní zahrada vypadala velmi špatně, některé stromky byly ožrány koňmi. Celý školní archiv byl během osvobozování zničen ruskými vojáky. Novým ředitelem se od 1. května 1945 stal Ing. František Malý a školní rok byl zahájen 1. září 1945 pouze s prvním ročníkem.

Ve školním roce 1946/1947 docházel do hospodářské školy jen druhý ročník. V prostoru suterénu se nově otevřela stolařská dílna.

Hospodářská škola skončila svoji činnost na konci školního roku 1950/1951. Budova byla zabrána okresním velitelstvím SNB.[27)]

2.5. František Boleloucký

Jednou z významných osobností hospodářské školy v Židlochovicích byl její ředitel Ing. František Boleloucký. Patřil mezi hlavní organizátory společenského života na Židlochovicku. Byl známým odborníkem v oblasti zemědělství nejen na Židlochovicku, ale i na celé Moravě. V Židlochovicích působil od roku 1927 a již v roce 1929 zde uspořádal okresní hospodářskou výstavu. Věnoval se i odborné literární činnosti, především v oblasti nových pěstitelských a chovatelských metod. Byl hlavním redaktorem odborného časopisu hospodářských škol Lambl. Největšího ohlasu dosáhla jeho studie Meruňka a broskev. Pro jejich pěstitelskou propagaci uspořádal několik výstav. Současně se věnoval i beletrii. Vydával časopis Jižní Morava, v roce 1934 vydal několik maloměstských historických děl s názvem Moravské město, kde zachytil prostředí maloměsta, jak jej poznal v Jaroměři nad Rokytnou, Dačicích a Židlochovicích. V románu Rektor Samuel líčí situaci na Moravě počátkem třicetileté války, v novele Komunistický stát představuje své utopistické názory.[28)]

František Boleloucký byl politicky organizován v Agrární straně, kde hájil zájmy jejího pokrokového křídla. Mimo práci v hospodářské škole působil jako jednatel okresu

---

[26)] SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice III. 1937 – 1942, s. 79, 80, 104, 105, 484, 485, 630 - 632.
[27)] SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice IV. 1943 – 1948, s. 356 - 358, 461.
[28)] Jurák, M.: Devatero vyprávění o lidech ze slunečního města, Židlochovice, 1992, s. 196.

v hospodářském spolku a hospodářském družstvu v Židlochovicích. V době 2. světové války se přidal na stranu skupiny odboje, která působila na židlochovicku a kloboucku.[29)]

V červnu roku 1941 přišel do Klobouk uprchlý jugoslávský důstojník Dobroslav Lupoljev. Odborný učitel Jaroslav Kux ho nakrátko tajně ubytoval ve svém bytě a asi po dvou týdnech uprchlík přesídlil k úředníkovi okresního úřadu Alfonsi Kavalcovi. Od července 1941 střídavě pobýval několika rodinách ve Velkých Hostěrádkách. Jeho posledním úkrytem se v zimě téhož roku stal dům Ferdinanda Žanovce, kde se skrýval až do 10. března 1942, kdy ho objevilo gestapo. Podařilo se mu záhadně uprchnout, avšak téhož dne byli zatčeni odborní učitelé František Pacák, Ludvík Bolfa a Jaroslav Kux. Tímto momentem gestapo zahájilo zatýkání členů Obrany národa v klobouckém a židlochovském regionu.

Kolem osoby jugoslávského uprchlíka Lupoljeva panují dosud nejasnosti, které se týkají především jeho záhadného zmizení. Existuje domněnka, že byl nasazen jako agent gestapa s úmyslem odhalit potencionální členy odboje. Pozatýkáni byli všichni, kdo mu jakýmkoliv způsobem pomohli. V Kloboukách a okolí v souvislosti s jeho osobou gestapo zatklo celkem devět osob.

Roli spojky mezi klobouckou a židlochovickou organizací hrál Josef Jakob. Dne 11. dubna 1942 byl zadržen ředitel hlavní školy v Rajhradě Jan Peškař a v Žabčicích Ing. Blahoslav Čermák. Dva dny po té byl na gestapo do Brna povolán ředitel hospodářské školy v Židlochovicích František Boleloucký. Na druhý den následovala prohlídka jeho bytu, ze kterého odnesli rozhlasový přijímač. V květnu byla zatčena poslední skupina odbojářů včetně učitele Jakoba a JUDr. Františka Čermáka.

Zatčeni byli převezeni do Kounicových kolejí v Brně. Všichni se podrobili výslechům, při nichž docházelo k mučení a nátlakům, které měly donutit uvězněné k doznání činů, jichž se nedopustili. Po krutých výsleších byl za vůdce židlochovského odboje prohlášen JUDr. František Čermák. Všichni zadržení byli odsouzeni k trestu smrti, kromě správce spořitelny Antonína Šrola, který byl 15. května 1942 propuštěn. Všichni zadrženi shodně dosvědčili, že Šrol nebyl členem odboje.

K popravám došlo v době od 9. do 23. června 1942. Židlochovická skupina, zastoupena JUDr. Františkem Čermákem, Josefem Jakobem a Ing. Františkem Bolelouckým, byla popravena v neděli 21. června.

Podrobné informace z dob věznění odbojářů se nedochovaly, protože rozsáhlý archiv gestapa, který byl původně uchováván v prostorách současné právnické fakulty, zmizel.

[29)] Jurák, M.: Devatero vyprávění o lidech ze slunečního města, Židlochovice, 1992, s. 213.

K důležitým zdrojům informací, které dokreslují útrapy zadržených, patřily nápisy na zdech a dopisy objevené v elektrických vypínačích. Mezi autory těchto zpráv patřili i členové židlochovického odboje.[30)]

U vchodu budovy hospodářské školy byla dne 22. června 1947 odhalena pamětní deska popravenému řediteli Ing. Františku Bolelouckému.

[30)] Jurák, M.: Devatero vyprávění o lidech ze slunečního města, Židlochovice, 1992, s. 215-217.

3. Přesunuté Reálné gymnázium v Židlochovicích v roce 1938

Začátky gymnázia v Židlochovicích jsou spojeny s okupací Československa Německem na podzim roku 1938. V důsledku těchto událostí bylo Němci zabráno i okresní město Hustopeče, jehož představitelé se snažili zachránit důležité úřady a instituce přestěhováním do blízkých Židlochovic. Podobné rozhodnutí učinilo i vedení Reálného gymnázia v Hustopečích, kdy v noci z 6. na 7. října roku 1938 evakuovalo školu. Celá akce byla vstřícně podporovaná židlochovickými občany. Především učitelské sbory měšťanské a obecné školy nabídly své budovy a učební pomůcky.[31)]

Zemský školní inspektor PhDr. Alois Navrátil rozhodl, že archív hustopečského gymnázia bude přemístěn do Brna a spravován Státním reálným gymnáziem na Poříčí. Přesunutí archívu však nebylo možné proto, že Vojkovice, které sousedí se Židlochovicemi, byly přiřazeny k Německé říši. A tak byl archív prozatímně umístěn v zasedací místnosti obecního domu v Židlochovicích.

Kromě Židlochovic projevily zájem o přesunutí gymnázia na své území i obce Velké Pavlovice a Klobouky. Hustopeče, jak již bylo uvedeno výše, se rozhodly právě pro Židlochovice.

Největším problémem, se kterým se škola při přesunutí do Židlochovic potýkala, byl nedostatek místností pro výuku. Nejprve se uvažovalo o možnosti využít prostory místního cukrovaru, poté se ale naskytla příležitost umístit gymnázium do budovy měšťanské a obecní školy.[32)]

Formální záležitosti spojené s úředním povolením o přestěhování školy si vzala na starost tříčlenná skupina zastoupená místostarostou Židlochovic Františkem Ruberem, městským tajemníkem Aloisem Kožouškem a prozatímním správcem gymnázia profesorem Hubertem Stavělem. S potřebnými dokumenty se vydali na ministerstvo školství do Prahy dne 17. října 1938 . Jednání proběhlo velmi rychle, souhlasné stanovisko bylo vydáno z rukou sekčního šéfa ministerstva školství a národní osvěty Ferdinanda Šubrta okamžitě.

Reálné gymnázium v Židlochovicích tak mohlo započít svou činnost slavnostním zahájením dne 24. října 1938 v místní sokolovně. Někteří studenti bývalého hustopečského gymnázia přešli na střední školy do Brna a Hodonína. Malou skupinku tvořili studenti ze Židlochovic a blízkého okolí, kteří dosud dojížděli do brněnských škol a rozhodli se na nově

[31)] Státní okresní archiv Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice III. 1938 – 1942.
[32)] Státní okresní archiv Brno - venkov: neinv. Výroční zpráva, Židlochovice, 1939, s. 3 – 4, 6.

vzniklé gymnázium přestoupit. Škola byla zřízena ihned v celkovém počtu tříd, tj. od prvního do osmého ročníku.

Měšťanská škola, v jejíž prostorách vyučování probíhalo, svůj rozvrh přizpůsobila nečekaně vzniklé situaci tak, že učitelé vyučovali ve směnách. Zprvu studenti gymnázia docházeli pouze odpoledne, později se každý týden střídali se žáky měšťanské školy v dopolední a odpolední výuce. Ředitel měšťanské školy Václav Stanislav Semonský uvolnil jeden pokoj svého naturálního bytu pro prostor ředitelny reálného gymnázia .

Ve školním roce 1938-39 navštěvovalo Reálné gymnázium v Židlochovicích 341 studentů,[33)] z toho 41 ze Židlochovic, v podnájmu nebo na internátě 75 a 225 dojíždělo z blízkého okolí.

Studenti ze vzdálených míst byli ubytováni díky vstřícnosti židlochovských občanů v soukromí a nebo od listopadu 1938 v internátě ve mlýně, jehož majitelem byl Tomáš Kelbl. Studenti přespávali ve dvou velkých místnostech, bývalých sýpkách, na železných postelích se slamníkem. O jejich stravování se staralo město a vedení hospodářské školy.[34)] V suterénu této školy se zřídila kuchyně s jídelnou, kde se studenti za minimální poplatek stravovali, ti nejchudší dokonce zcela zdarma. V mlýnském internátě zůstali studenti reálného gymnázia ubytováni až do června 1939. Na poslední rok studia si však museli obstarat podnájem. Ubytování nalezli v Židlochovicích v jednotlivých domácnostech, kde bydleli většinou po dvou.

Již v listopadu 1939 bylo založeno rodičovské sdružení, jehož předsedou byl zvolen městský tajemník Alois Kožoušek. Kromě jiného se sdružení staralo o ubytování sociálně slabých studentů, některým z nich hradilo nájem v soukromí a pečovalo také o stravování studentů.[35)]

Studium v Židlochovicích probíhalo vesměs poklidně, někteří studenti však nebyli lhostejní k okupaci německými vojsky dne 15. března 1939. V nočních hodinách téhož dne na náměstí strhali vyhlášky německého vojenského velitele a poté je spálili v internátních kamnech. Samozřejmě se takové jednání neobešlo bez odezvy a druhý den byli najisto odhaleni českými městskými strážníky. Celou událost naštěstí řešila pouze škola přísným napomenutím a varováním.[36)]

[33)] Číselný údaj převzat z pramene Státní okresní archiv Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice III. 1938 – 1942., které se liší od údaje z pramene: Státní okresní archiv: neinv. Výroční zpráva, Židlochovice, 1939., tj. celkový počet žáků je 338.
[34)] Č. p. 400 – budova současného gymnázia.
[35)] Státní okresní archiv Brno-venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice III. 1938 – 1942.
[36)] Hanák, J.: Židlochovický zpravodaj, Několik vzpomínek na studentská léta v Židlochovicích, Židlochovice, 1989, č. 5, s. 10 – 11.

Vznik reálného gymnázia vnesl do malého města nový život. Ve dnech 19. – 23. června 1940 probíhaly v místnosti jídelny zdejšího zámku první a také na dlouhou dobu poslední maturitní zkoušky.

Židlochovické reálné gymnázium bylo totiž dne 20. prosince 1940 v celém rozsahu zrušeno. Především žáci navštěvující oktávu přešli do nedalekých Ivančic. V této obci se pro ně zřídil internát s menzou. Ostatní žáci mohli přestoupit i na jiné školy.[37)]

[37)] Státní okresní archiv Brno - venkov: neinv. Výroční zpráva, Židlochovice, 1939, s. 6.

4. Okresní národní výbor

V roce 1949 se Židlochovice staly sídlem okresního národního výboru. Tento rozsáhlý úřad zpočátku sídlil v domě č. p. 79, později se však zdejší prostory staly nevyhovujícími, proto se rozhodlo o umístění ONV do jiné budovy. Nejvhodnějším místem v celých Židlochovicích se jevila necelých třicet let stará budova bývalé hospodářské školy na Tyršově ulici č. p. 400.

Celé léto roku 1954 zde probíhala rozsáhlá rekonstrukce, která vytvořila z bývalých školních tříd nové, tehdy moderní úřadovny ONV. Především suterén se nacházel ve velmi špatném technickém stavu. Velmi pečlivě se proto izolovaly sklepní místnosti, aby sem neprosakovala vlhkost. V podzemním podlaží se zřídila nová zasedací síň, kanceláře zemědělského oddělení a závodní kuchyně. Centrem celého úřadu se stala kancelář předsedy ONV, který sídlil v prvním poschodí v rohové místnosti s okny na Tyršovu ulici.[38)] Po náročné, několik měsíců trvající opravě mohl ONV dne 8. listopadu 1954 přesídlit do nově zrekonstruované budovy.

Tato úprava však nebyla konečná. Bylo nutno zvětšit kapacitu úřadu, a tak hned na příští rok vypracoval architekt Ing. arch. Bohuslav Bouška projekt na rozšíření sídla ONV. Mělo tak dojít k soustředění všech odborů na jedno místo. Rekonstrukce měla být dokončena v roce 1956 s předpokládaným investičním nákladem asi 1 800 000 Kčs. Celá stavba měla být radikálně přebudována. Počítalo se se vznikem asi šedesáti kanceláří. Avšak největší změnou měla být přístavba po obou stranách budovy. V levém křídle se plánovalo propojit školní část budovy s ubytovací. Mělo také dojít k rozšíření druhého křídla. U štítu domu č. p. 398 měl být postaven samostatně stojící přízemní objekt s garážemi, dílnou a skladištěm. Kromě toho se mělo na nedalekém pozemku v Ruské ulici[39)] zřídit parkoviště pro auta. Rekonstrukce však byla splněna jen v několika bodech. V roce 1956 byl vybudován objekt s garážemi. Křídlo v Tyršově ulici se do konce června 1959 spojilo s původním ubytovacím oddělením, jeho kapacita se zvýšila. Do tří místností budovy se v srpnu přemístil z domu č. p. 361 školský odbor a okresní dům osvěty. V září se sem z hospodářského družstva přemístil okresní statistik. Kvůli nedostatku financí nedošlo k přístavbě pravého křídla.

V květnu roku 1954 proběhly volby do ONV na funkční období 1954 – 1956. Poté se stal předsedou ONV František Šlégl a náměstky Eduard Hanuš a Rudolf Blahák, prvním

[38)] Současná učebna dějepisu.
[39)] Současná ulice Kapitána Rubena.

tajemníkem byl zvolen Bohuslav Zmrzlý. Byla zde zřízena rada ONV a také čtrnáct různě zaměřených odborů. Okresní národní výbor měl v roce 1954 celkem 144 zaměstnanců.[40)]

V říjnu 1959 byl vytvořen nový systém uspořádání okresu. Dne 13. června 1960 zanikl židlochovický okres. Židlochovice a jeho nejbližší okolí bylo přiřazeno k okresu Brno – venkov, některé obce se připojily k okresu Břeclav a Znojmo. Celý červen roku 1960 se ONV stěhoval do nového sídla v Brně.[41)]

[40)] SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice V. 1949 – 1954, s. 636 – 638.
[41)] SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice VI. 1955 – 1960, s. 428, 445, 588.

5. Základní škola

5.1. Základní devítiletá škola Komenského ulice

V roce 1960 byla dostavena nová budova základní školy v Tyršově ulici č. p. 611. Kromě této existovala v Židlochovicích nezávisle na ní ještě jedna základní škola v Komenského ulici. Ta měla k dispozici dvě budovy. Výuka 1. – 5. ročníku probíhala v č. p. 400[42)], 6. – 9. ročníku v budově bývalé měšťanské školy v Komenského ulici č. p. 182.

První stupeň navštěvovalo 120 žáků. Ředitelem základní školy se stal Jaroslav Vladík. Mimo tříd se zde nacházela dílna pro obrábění dřeva, školní družina, klub, kuchyně a jídelna. Vyučování některých hodin vyššího stupně probíhalo ve škole na Tyršově ulici. Přecházení na vyučování do druhé budovy bylo značně komplikované, proto se žáci v červnu 1963 vyměnili. Od září do školy č. p. 400 tedy chodili žáci 6. – 9. ročníku. Současně se do budovy č. p. 182 přesunul školní klub.

Ve školním roce 1965/1966 byl do funkce ředitele jmenován Eduard Vyhlídal. Kvůli svým postojům po srpnu 1968 byl místa ředitele zproštěn, po něm 1. září 1970 nastoupil Mojmír Svoboda.[43)]

Školní budova na Tyršově ulici č. p. 400 se na začátku 70. let 20 století nacházela v havarijním stavu. Byl vypracován plán rekonstrukce dílen, elektroinstalace, rozvodu vody a prostor na dvoře. Kvůli nedostatku finančních prostředků se oprava odsunula na pozdější dobu.[44)]

Novou ředitelkou základní školy se ve školním roce 1976/1977 stala Alena Bravencová. Ve stejné době byla vybudována cvičná kuchyně.[45)]

Od školního roku 1982/1983 je ve škole na Tyršově č. p. 400 pouze osm tříd, devátou zrušila nová školská koncepce. Zároveň sem bylo přesunuto ředitelství Základní školy Komenského ulice. V letních měsících roku 1983 zde proběhla částečná rekonstrukce. Ve všech učebnách byly provedeny nátěry a malby. Na podzim a v zimě roku 1986 se v kabinetech zabudovala nová topidla, byl vybudován nový kabinet přírodopisu, podlahy se ve všech třídách vyměnily a v suterénu byly obloženy zdi dílny proti pronikání vlhkosti.[46)]

[42)] Budova dnešního gymnázia.
[43)] SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice VII. 1961 – 1965, s. 33, 34, 236, 237, 448.
SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice IX. 1969 – 1970, s. 186.
[44)] SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice X. 1971 – 1972, s. 121.
[45)] SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice XII. 1976 – 1977, s. 91.
[46)] SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice XVIII. 1983, s. 36, 37.
SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice XXI. 1986, s. 77, 78.

Dne 1. září 1987 se novou ředitelkou základní školy stala Marie Košarová. Po ní byl v prosinci 1991 ředitelem jmenován Mgr. Jan Staněk. V stejném roce byly v budově č. p. 400 zřízeny kanceláře pro zástupkyni a některé odborné kabinety. Ve školním roce 1993/1994 vedl základní školu po odvolání ředitele Jana Staňka RNDr. Jiří Kubeš.[47)]

5.2. Zvláštní škola

Zvláštní škola byla otevřena 27. září 1965, jejím prvním ředitelem byl jmenován Jaroslav Vladík. Jedna třída s 13 žáky byla umístěna do budovy základní školy č. p. 400. V srpnu 1970 odešel ředitel Jaroslav Vladík do důchodu, místo něj nastoupila Anna Danciková[48)]

Během školního roku 1972/1973 se zvláštní škola rozšířila z jednotřídní na dvoutřídní. K výuce byly využity prostory bývalého školního bytu, ze kterého se odstěhoval učitel Eduard Vyhlídal s rodinou. Do doby než byly provedeny stavební úpravy, probíhala výuka ve školní jídelně. V nové třídě zvláštní školy bylo zahájeno vyučování 1. prosince 1972.[49)]

Od 1. 2. 1976 přešla dosavadní ředitelka na jinou školu, místo ní nastoupila Václava Nižková.

V roce 1979 musela být dvoutřídní zvláštní škola z technických důvodů umístěna v budově lékárny č. p. 86. Prostory byly naprosto nevyhovující. Chyběly zde učebny pro hodinu pracovních činností, také kabinety, v objektu se nacházelo velmi špatné sociální zařízení. Proto se škola od nového školního roku přesunula do nevyužitých prostor MNV ve Vojkovicích. Budova musela být zrekonstruována. Slavnostní otevření proběhlo dne 1. září 1980, kde byl školní rok zahájen již se třemi třídami, do kterých docházelo 39 žáků.[50)]

5.3. Školní kuchyně a jídelna

Školní jídelna byla společně s kuchyní umístěna v suterénu budovy základní školy č. p. 400. Stravovali se v ní žáci a učitelé obou základních škol, zvláštní školy a mateřské školy. Za vedení jídelny byla odpovědná Zdeňka Karberová, kromě ní zde ještě pracovaly vedoucí kuchařka Emilie Nevrklová a čtyři pomocné kuchařky.

Velké problémy způsobovala nedostatečná kapacita jídelny. Asi 500 strávníků se zde muselo vystřídat v několika vlnách. V roce 1973 a 1974 proběhly v kuchyni a jídelně některé

---

47) SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice XXIV. 1989, s. 26.
SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice XXVI. 1991, s. 17, 33.
SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice XXVIII. 1993, s. 39.
48) SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice VII. 1961 – 1965, s. 448.
49) SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice X. 1971 – 1972, s. 240, 241.
50) Medek, I.: Židlochovický zpravodaj, Zvláštní škola, Židlochovice, 1981, č. 6, s. 5 – 6.

opravy. Bylo zrekonstruováno sociální zařízení, podlahy a provedena nová elektroinstalace. Přesto byly prostory v suterénu kvůli chladu a vlhkosti pro stravování nevyhovující.[51)]

5.4. Sloučení obou základních škol v Židlochovicích

V první polovině 90. let 20 století se z iniciativy pana Karla Vavříka začalo uvažovat o zřízení gymnázia v Židlochovicích. Aby mohlo mít gymnázium k dispozici vlastní budovu, musely by být obě základní školy sloučeny. V roce 1993 se provedl průzkum počtu narozených dětí. Bylo zjištěno, že žáků bude ubývat. Navíc v roce 1990 zažádalo město Žildochovice o navrácení školní budovy na Coufalíkově náměstí, která do té doby sloužila vysoké škole zemědělské. Žádosti bylo vyhověno, a tak základní škola získala dostatečný počet učeben.

Na začátku školního roku 1994/1995 bylo ředitelství obou škol spojeno. V budově č. p. 400 tento rok probíhalo nadále vyučování šesti tříd již sloučené základní školy. Ředitelkou zůstala Bohuslava Guldová, která dosud vedla Základní školu Tyršova č. p. 611.[52)]

[51)] SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice X. 1971 – 1972, s. 119, 120.
SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice XI. 1973 – 1975, s. 63.
SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice XVII. 1982, s. 94.

[52)] Gymnázium Židlochovice: Ročenka Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 2004, s. 26.
Vyprávění pamětníka: Mgr. Karel Vavřík, narozen 13. ledna 1933, zaznamenáno 2. března 2007.

6. Gymnázium Židlochovice

6.1. Vznik gymnázia

O vzniku gymnázia se uvažovalo celá dlouhá desetiletí. Po přesunutém reálném gymnáziu z Hustopečí do Židlochovic zde v první polovině devadesátých let vzniklo druhé - Gymnázium Židlochovice.

V roce 1993 se město Židlochovice rozhodlo zažádat o zřízení gymnázia. Jeho zřizovatelem se stalo ministerstvo mládeže a tělovýchovy. Ředitelem se na základě konkurzu stal RNDr. Antonín Šerý, který se své funkce ujal dne 15. 8. 1994. Škola neměla k dispozici vlastní budovu, proto ve školním roce 1994/1995 působila v objektu základní školy na Tyršově ulici č. p. 611. Gymnázium by ve svých počátcích nemohlo existovat bez pomoci města a základní školy, která mu zapůjčila i některé pomůcky. Pedagogický sbor tvořil ředitel s osmi pedagogy. Na základě přijímacího řízení byly do prvního školního roku přijaty dva ročníky se 62 žáky.

Se vznikem gymnázia začalo svou činnost vyvíjet i občanské sdružení - Sdružení přátel gymnázia. Zaměřilo se na různorodou pomoc škole, stalo se důležitým prostředníkem mezi rodiči a gymnáziem.[53)]

V dubnu roku 1995 proběhly přijímací zkoušky do čtvrtého ročníku. Vzhledem ke zdlouhavým jednáním, která jim předcházela, se informace o otevření tohoto ročníku nedostala včas na veřejnost. To mělo za následek nízký počet uchazečů o studium. Ze čtyř nebyl nikdo přijat z důvodu nízké úrovně znalostí. Kromě těchto zkoušek ještě proběhly, nyní už úspěšně, přijímací zkoušky do primy.[54)]

6.2. Gymnázium v budově č. p. 400

Po jednom školním roce, stráveném v objektu základní školy, nabídlo město gymnáziu k dispozici budovu po bývalé základní škole na Tyršově ulici 400. O prázdninách probíhaly opravy, které financovalo město. Na rekonstrukci vyčlenilo z rozpočtu 490 tisíc korun, ty byly použity na renovaci podlah, výměny některých oken, předělání rozvodů plynu, vody a elektřiny, dále na nové malby a nátěry a také další důležité opravy. Gymnázium získalo některé pomůcky, knihy a učebnice od základní školy, nábytek a vybavení do učebny chemie od Výzkumného ústavu v Hrušovanech u Brna. Od září 1995 byly ve škole zřízeny tři třídy.

[53)] Gymnázium Židlochovice, Ročenka Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 2004, s. 23 – 24.
[54)] Archiv Gymnázia Židlochovice: Kronika Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 1994 - 1998.
Vyhlídal, E.: Židlochovický zpravodaj, Gymnázium samostatně, Židlochovice, 1995, č. 10, s. 6 - 7.

Nově byla vybavena pracovna chemie, fyziky a také počítačová učebna. Studenti se ve školním roce 1995/1996 kromě výuky účastnili i několika kulturních akcí a dokonce sami nacvičili divadelní představení. Na konci června 1996 proběhly první výlety, kterých se zúčastnily všechny třídy. V tomto roce začal vycházet první školní časopis „Gympláček“. Na jeho vzniku a existenci se přímo podíleli studenti pod vedením paní učitelky Mgr. Heleny Markové.

V letních měsících roku 1996 se nepodařilo zrekonstruovat další dvě učebny, a tak opravy probíhaly v průběhu září za plného provozu školy. Vznikly provizorní jazykové třídy v suterénu, některé třídy musely obsadit odborné učebny chemie a fyziky.

6.3. Boj za záchranu gymnázia

Školní rok 1997/98 byl z historického hlediska pro gymnázium jeden z nejdůležitějších. Na začátku školního roku navrhl školský úřad Brno-venkov v rámci optimalizace sítě škol sloučit Gymnázium Židlochovice s gymnáziem v Hustopečích. Tato okolnost vedla k odhodlání bojovat za zachování školy nejen pedagogický sbor, ale také širokou veřejnost. Za zmínku stojí především dopisy adresované ministrům školství Janu Sokolovi a Jiřímu Grůšovi, podepsané patnácti starosty spádových obcí a také panem Karlem Vavříkem, bývalým školním inspektorem a iniciátorem vzniku gymnázia. Byly navázány také kontakty s některými poslanci a senátory, velký díl práce při jednáních odvedli také zastupitelé města Židlochovice. Na podnět pana Fenze se v listopadu 1997 uskutečnilo setkání rodičů, zástupců obcí a školského úřadu Brno-venkov. Vyvrcholením tohoto setkání bylo sepsání a odsouhlasení petice adresované MŠMT, kterou podepsalo 202 občanů.

Uprostřed boje za záchranu gymnázia se situace zkomplikovala odchodem RNDr. Antonína Šerého, který uspěl v konkurzním řízení na místo ředitele Gymnázia v Ivančicích. Na jeho místo nastoupila od 1. listopadu 1997 Mgr. Maria Karberová, jejím zástupcem byl jmenován RNDr. Jiří Kubeš. Navzdory dramatickým zprávám se podařilo odvrátit sloučení gymnázií a další školní rok byl zahájen s novými primány a pod vedením ředitele RNDr. Jiřího Kubeše a jeho zástupkyně Mgr. Marie Karberové.[55)]

6.4. Rekonstrukce a modernizace školy v letech 1998 - 2005

Ve školním roce 1998/1999 zaznamenalo gymnázium vznik dvou důležitých školních orgánů. Od září 1998 zde pracuje studentská rada, je tvořena vždy dvěma zvolenými zástupci z každé třídy, kteří by prostřednictvím ní měli prosazovat stanoviska všech studentů. Rada se

[55)] Archiv Gymnázia Židlochovice: Kronika Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 1994 - 1998.

schází jednou za měsíc společně s vedením školy. Vedle studentské rady byla v září ustanovena funkce výchovného poradce, kterou dodnes zastává Mgr. Jitka Veithová. Jeden z jejích hlavních úkolů spočívá v práci s maturanty, pomáhá jim orientovat se v nabídce pomaturitního studia. Mimo to se účastní schůzek studentské rady a na požádání pomáhá studentům s jejich problémy.

Se vzrůstajícím počtem tříd bylo nutné uvažovat o rekonstrukci školní budovy. Byl vypracován plán této rozsáhlé opravy, která se rozdělila do několika etap. Na konci druhého pololetí mohla být započata první. Obsahovala především renovaci suterénu. Sklepní místnosti byly izolovány proti vodě a zemní vlhkosti, došlo k rozšíření sociálního zařízení a šaten, u kterých se zřídil nový vchod ze dvora. Oprava suterénu tak přinesla dvě nové odborné učebny fyziky a chemie, u každé sklad pomůcek, dílnu a jednu malou místnost, tzv. klub. V něm mohou studenti pobývat o volných hodinách, v poslední době slouží i k výuce. Obě třídy byly vybaveny novým nábytkem a pomůckami. Tato rekonstrukce proběhla během léta 1999, celkové náklady dosáhly téměř 3,8 milionu korun. Suterén byl zprovozněn k 1. 9. 1999. Plán také počítal s využitím prostor na půdě a následným prodloužením schodiště. K tomuto kroku později nedošlo, byl totiž zhodnocen jako nevyhovující. Došlo ke zřízení ústředního vytápění a k instalaci dvou plynových kotlů. Během září proběhly závěrečné úpravy na školním dvoře a okolí budovy, včetně vybudování nových chodníků.[56)]

Ve školním roce 1999/2000 se škola připojila k síti Internet, zároveň byla nově vybavena počítačová učebna. Po šesti letech existence gymnázia proběhly na této škole první závěrečné maturitní zkoušky, všichni studenti ji úspěšně absolvovali. V tomto roce se také v měsíci únoru uskutečnil první společenský ples Gymnázia Židlochovice. Pořadatelské činnosti se ujalo Sdružení přátel gymnázia, výtěžek z plesu tvoří každoročně velkou část jeho příjmů.

O prázdninách tohoto školního roku byla realizována další rekonstrukce budovy. Od začátku srpna se opravovalo sociální zařízení v přízemí a prvním patře, provedly se i některé stavební úpravy. Inovace byla dokončena k 1. 9. 2000, přispěla ke zlepšení hygienických podmínek, především na dívčích záchodech.[57)]

8. května 2001 se gymnázium rozhodlo uspořádat první majáles. Celá akce proběhla za velkého přispění studentů, kteří si sami připravili nejrůznější vystoupení.

[56)] Gymnázium Židlochovice, Informační bulletin Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 1998, s. 5, 7, 27. Gymnázium Židlochovice, Ročenka Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 1999, s. 1, 14.
[57)] Gymnázium Židlochovice, Ročenka Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 2000, s. 1, 23, 26.

Po dvou stavebních úpravách, které proběhly v minulých letech, se rekonstrukce budovy ve školním roce 2000/2001 zastavila. Uskutečnila se však jedna důležitá změna- změna zřizovatele školy. Podobně jako většina středních škol v ČR přešlo Gymnázium Židlochovice v důsledku nového státoprávního uspořádání pod odbor školství příslušného kraje. Novým zřizovatelem školy se od 1. 7. 2001 stal Jihomoravský kraj.[58)]

Výhodné pro školu bylo následné převedení budovy a pozemku do majetku zřizovatele. K této transakci došlo v červenci 2002.

Gymnázium na začátku školního roku navázalo spolupráci s reálným gymnáziem v rakouském Grieskirchenu, především na bázi výměnných pobytů, které se uskutečnily v roce 2003. Od září začalo ředitelství měsíčně vydávat Zpravodaj školy, který slouží hlavně ke zvýšení informovanosti rodičů.

V září a říjnu 2002 se v některých třídách za provozu školy vyměnila okna, která již byla v havarijním stavu. Další dva měsíce se ještě opravovaly vstupy do některých tříd a v sedmi učebnách se malovalo.[59)]

Rekonstrukce dále pokračovala v letních měsících roku 2003. Došlo k úpravám oken, dveří a jiného zařízení ve dvou dalších učebnách a na chodbách. Zastavěly se dva nevyužité balkóny v přízemí a prvním patře a tím se rozšířily prostory na chodbách. Instalovala se další nová topná tělesa v některých třídách a nové rozvody v počítačové učebně. Zvýšení počtu tříd v tomto roce řešilo vedení gymnázia provizorně nájmem prostor v sokolovně.[60)] Její budova se nachází nedaleko, studenti tam i v současné době dochází do dvou učeben a také do sportovního sálu, kde probíhá vyučování tělesné výchovy. Výměna všech oken, včetně těch v kabinetech, byla dokončena v roce 2004.[61)] Od vzniku gymnázia se do roku 2002 konaly tři maturitní zkoušky, studenti v nich zakončili sedmiletý studijní program. První studenti osmiletého programu do školy nastoupili ve školním roce 1996/1997, a proto zde v květnu 2003 neproběhly maturity. V květnu 2004 závěrečnou zkouškou ukončili své studium poprvé studenti oktávy.

Ve školním roce 2003/2004 byla existence Gymnázia Židlochovice již podruhé citelně ohrožena v rámci druhé vlny optimalizace. Ta počítala s tím, že se židlochovické gymnázium

---

[58)] Gymnázium Židlochovice, Ročenka Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 2001, s. 1.
[59)] Gymnázium Židlochovice, Ročenka Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 2002, s. 1- 2.
[60)] Prostory, kde probíhá výuka výtvarné výchovy a angličtiny, dříve sloužily okresní knihovně.
[61)] Gymnázium Židlochovice, Ročenka Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 2003, s. 1-2.
Gymnázium Židlochovice, Ročenka Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 2004, s. 25.

spojí s Gymnáziem T. G. Masaryka v Hustopečích a Gymnáziem Velké Pavlovice s novým sídlem v Hustopečích. K tomuto sloučení však nakonec nedošlo.

Od září 2005 funguje na škole nový orgán – školská rada. Má šest členů, dva určí zřizovatel školy, dva zástupci jsou voleni pedagogickými pracovníky a dva zvolí rodiče a zletilí studenti ze svého středu. Školská rada schvaluje výroční zprávu a školní řád, vyjadřuje se k důležitým návrhům školy, jeho hospodaření, kromě toho má i jiné pravomoci.

Od září roku 2005 začali studenti pravidelně jednou měsíčně vydávat nový časopis, po Gympláčku v pořadí již druhý, s názvem inTELEkt. V redakční radě pod vedením Mgr. Antonína Továrka pracují především studenti z vyšších ročníků. Obsah časopisu je na rozdíl od Zpravodaje gymnázia volnější, poskytuje větší prostor pro vyjádření názorů studentů.

Kvůli neúnosnému stavu vytápění budovy byla během srpna a září 2005 vybudována nová kotelna v půdním prostoru. Zároveň bylo rekonstruováno zbylé sociální zařízení v přízemí a patře levého křídla. Záchody byly rozšířeny o prostor dvou bývalých kabinetů, ty se přesunuly vedle učebny angličtiny a informatiky. Celá rekonstrukce přesáhla částku dvou miliónů a skončila kolaudací stavby dne 27. září 2005. Během podzimních prázdnin ještě proběhla výměna některých baterií a umyvadel, třídy se vymalovaly a upravil se poškozený povrch na dvoře.[62)]

6.5. Budoucnost

Gymnáziu byla krajem schválena dotace na rekonstrukci střešní krytiny, fasády a popřípadě plotu. Tašky na střeše a staré okapy se zcela vymění, budova bude nově omítnuta a jestli to 4,5 milionová částka dovolí, celý pozemek bude oplocen. Všechny opravy proběhnou v létě 2007.

Škola se již od roku 2003 potýká s nedostatkem tříd, tento problém řeší výukou některých hodin v sokolovně. Vedení školy nechalo vypracovat plán přístavby nové části budovy za pravým traktem. Přístavba bude tvořena třemi podlažími, stejně jako stávající objekt. Mohla by disponovat většími šatnami v suterénu, které by mohly být rozděleny i po třídách. Mělo by zde vzniknout nové schodiště a výtah. Kapacita školy tak vzroste o dvě třídy, kabinety, sborovnu a sociální zařízení. Vzhled nové přístavby se bude od stávající budovy lišit.

[62)] Gymnázium Židlochovice, Ročenka Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 2005, s. 2 – 3, 8, 14.

Současně by byla stržena garáž, na jiném místě by mohlo v budoucnu vzniknout nové, moderní hřiště. Nakonec bude zahrada osázena novou zelení.[63)]

[63)] Vyprávění pamětníka: RNDr. Jiří Kubeš, narozen 23. května 1965, zaznamenáno 18. února 2007.

Závěr

Školy existovaly v Židlochovicích již ve středověku. Vláda Marie Terezie a Josefa II. přinesla do školství hodně změn, začal se o něho zajímat i stát. Nejdříve zde byla pouze jednotřídka, později byla rozšířena. Dlouhou dobu se škola musela vypořádávat s nedostatkem prostor. Školní budova byla několikrát přestavována, rozšiřována i zcela nově vybudována. V polovině 19. století byla v Židlochovicích zřízena triviální škola, kde se vyučovalo čtení, psaní a počítaní. V roce 1893 byla původní utrakvistická škola rozdělena na německou a českou. Dlouhá léta řešila správa české školy spor o nezákonném přijímání dětí do německých škol. Po vzniku ČSR se výrazně zvýšil počet českých žáků.

O zřízení zemědělské školy se v Židlochovicích uvažovalo několik desetiletí. Teprve v roce 1922 byla založena Zemská odborná hospodářská škola, která se stala důležitou součástí školství v Židlochovicích. Na počátku své existence neměla vlastní budovu, proto vyučování probíhalo v hostinci Maxmilián Czupy. Prostory škole brzy nestačily, a tak se roku 1923 začalo se stavbou nové budovy č. p. 400. Návrh objektu provedl Ing. arch. František Odehnal a v roce 1925 byly vnitřní i vnější prostory vyzdobeny akademickým malířem Františkem Fromkem. Plastiky u vchodu byly zařazeny do místního památkového seznamu.

V roce 1938 proběhly v hospodářské škole velké změny. Byl zde umístěn okresní úřad a později Schülerheim, sloužící k ubytování žáků německé Hauptschule. Škola byla přesunuta do budovy bývalého dětského domova. Z okupovaných Hustopečí bylo do Židlochovic přesunuto reálné gymnázium. Po skončení 2. světové války sloužil objekt hospodářské školy až do června 1951 opět svému původnímu účelu.

Budova bývalé hospodářské školy od roku 1954 sloužila jako sídlo okresního národního výboru. Byla radikálně přebudována ze školních prostor na kanceláře ONV. V roce 1960 byl židlochovický okres zrušen a budova č. p. 400 začala sloužit Základní škole Komenského ulice. V suterénu byla zřízena jediná školní kuchyně s jídelnou v Židlochovicích. Během několika desetiletí byla budova velmi zanedbávána. V září 1994 se spojila ředitelství základní školy na Komenského a Tyršově ulici. Po sloučení obou škol nastala vhodná příležitost pro vznik gymnázia v Židlochovicích. Gymnázium Židlochovice nejprve sídlilo na základní škole č. p. 611, od září 1995 již v budově č. p. 400. V průběhu fungování gymnázia muselo vedení několikrát řešit možné zrušení školy díky tzv. optimalizaci sítě škol. Situaci jí nezlehčoval ani havarijní stav budovy, která byla v několika etapách zrekonstruována.

V roce 2007 bude opravována střecha a fasáda stavby. Do budoucna se plánuje i přístavba v objektu gymnázia, která by zlepšila nedostatečnou kapacitu školy.

Zemská hospodářská škola byla pro město velkým přínosem, povznesla úroveň zemědělského vzdělání v širokém okolí. Právě pro tuto školu se v Židlochovicích postavila nová budova, která byla velmi moderní. Okresní národní výbor měl pro město jistě velký význam, přestavba budovy na kanceláře ONV však citelně změnila její původní charakter. K největšímu zanedbání došlo v době, kdy zde sídlila základní škola. V objektu totiž neprobíhaly téměř žádné rekonstrukce. V posledních letech ale nastala změna. Budova školy byla velmi výrazně zmodernizována. Gymnázium Židlochovice má velký význam nejen pro město, ale i okolí. Jako jediné nabízí možnost středního vzdělání na Židlochovicku.

Školství má v Židlochovicích dlouhou tradici. K jeho rozvoji přispěla i budova bývalé hospodářské školy. Objekt však v průběhu času sloužil i k jiným účelům. V poslední době je využíván opět ke vzdělávání, sídlí zde Gymnázium Židlochovice.

Svou prací jsem chtěla vyzdvihnout jednu z nejzajímavějších budov v Židlochovicích, která v době svého vzniku byla velmi moderní. Byla bych ráda, kdyby byla zdrojem nových informací pro obyvatele Židlochovic, ale také pro studenty gymnázia, kteří v této budově studují.

Seznam použitých zkratek

1) č. p. - číslo popisné
2) ČR - Česká republika
3) ČSR - Československá republika
4) Kčs - korun československých
5) MNV - místní národní výbor
6) MŠMT - ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
7) ONV - okresní národní výbor

Použitá literatura a prameny

Prameny:

Archiv Gymnázia Židlochovice: Kronika Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 1994 - 1998.

Archiv Stavebního úřadu Židlochovice: Protokol o schválení suterénu školní budovou, Židlochovice, 1923.

Archiv Stavebního úřadu Židlochovice: Projekt stavby Hospodářské školy v Židlochovicích, 1923.

Archiv Stavebního úřadu Židlochovice: Protokol o stavební komisi, Židlochovice, 1923.

Archiv Stavebního úřadu Židlochovice: Protokol o šetření místní komise, Židlochovice, 1923.

SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice I. 1918 – 1932.

SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice III. 1937 – 1942.

SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice IV. 1943 – 1948.

SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice V. 1949 – 1954.

SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice VI. 1955 – 1960.

SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice VII. 1961 – 1965.

SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice IX. 1969 – 1970.

SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice X. 1971 – 1972.

SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice XI. 1973 – 1975.

SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice XII. 1976 – 1977.

SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice XVII. 1982.

SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice XVIII. 1983.

SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice XXI. 1986.

SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice XXIV. 1989.

SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice XXVI. 1991.

SOkA Brno - venkov: neinv. Pamětní kniha města Židlochovice XXVIII. 1993.

SOkA Brno - venkov: neinv. Výroční zpráva Státního reálného gymnázia v Židlochovicích, Židlochovice, 1939.

Gymnázium Židlochovice: Informační bulletin Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 1998.

Gymnázium Židlochovice: Ročenka Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 1999.

Gymnázium Židlochovice: Ročenka Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 2000.

Gymnázium Židlochovice: Ročenka Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 2001.

Gymnázium Židlochovice: Ročenka Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 2002.

Gymnázium Židlochovice: Ročenka Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 2003.

Gymnázium Židlochovice: Ročenka Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 2004.

Gymnázium Židlochovice: Ročenka Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 2005.

Literatura:

Hanák, J.: Židlochovický zpravodaj, Několik vzpomínek na studentská léta v Židlochovicích, Židlochovice, 1989.

Horák, F., Beneš, O.: Od jednotřídky k dvanáctiletce, Židlochovice, 1962.

Horák, F., Beneš, O.: Školské obrázky, Židlochovice, 1964.

Horák, F., Ondrůj, A.: Židlochovice ve vývoji národnostním a hospodářském, Židlochovice, 1968.

Jurák, M.: Devatero vyprávění o lidech ze slunečního města, Židlochovice, 1992.

Medek, I.: Židlochovický zpravodaj, Zvláštní škola, Židlochovice, 1981.

Vavřík, K.: Židlochovice na starých pohlednicích, Židlochovice, 2003.

Vavřík, K.: Židlochovický zpravodaj, Zemská odborná hospodářská škola v Židlochovicích, Židlochovice, 2003.

Vyhlídal, E.: Židlochovický zpravodaj, Gymnázium samostatně, Židlochovice, 1995.

Pamětníci:

RNDr. Jiří Kubeš, narozen 23. května 1965, zaznamenáno 18. února 2007.

Mgr. Karel Vavřík, narozen 13. ledna 1933, zaznamenáno 2. března 2007.

Seznam příloh

1) Návrh budovy Hospodářské školy v Židlochovicích – pohled z ulice Kapitána Rubena.[64)]
2) Půdorys budovy Hospodářské školy v Židlochovicích.[65)]
3) Povolení stavby budovy Hospodářské školy v Židlochovicích.[66)]
4) Budova Hospodářské školy v Židlochovicích na pohlednici z roku 1926.[67)]
5) Budova Hospodářské školy v Židlochovicích na pohlednici z roku 1930.[68)]
6) Budova Hospodářské školy v Židlochovicích na pohlednici z výstavy meruněk v Židlochovicích dne 19. července 1936.[69)]
7) Tablo maturantů Reálného gymnázia v Židlochovicích v roce 1940.[70)]
8) Plán budoucí přestavby hospodářské školy na kanceláře ONV v roce 1954.[71)]
9) Budova základní školy v polovině 60. let 20. století.[72)]
10) Žáci 8. třídy základní školy ve školním roce 1972/1973 před budovou základní školy.
11) Budova Gymnázia Židlochovice před zahájením rekonstrukce v roce 1998.[73)]
12) Rekonstrukce suterénu v roce 1999 – pohled ze školního dvora.[74)]
13) Rekonstrukce suterénu v roce 1999 – schodiště v suterénu.[75)]
14) Rekonstrukce suterénu v roce 1999 – chodba v suterénu.[76)]
15) Budova Gymnázia Židlochovice v roce 2002.[77)]
16) Budova Gymnázia Židlochovice v roce 2003.[78)]
17) Setba - funkcionalistická plastika u vchodu budovy od akademického sochaře Fabiánka z Boskovic.
18) Žeň - funkcionalistická plastika u vchodu budovy od akademického sochaře Fabiánka z Boskovic.

---

64) Archiv Stavebního úřadu Židlochovice: Projekt stavby Hospodářské školy v Židlochovicích, 1923.
65) Archiv Stavebního úřadu Židlochovice: Projekt stavby Hospodářské školy v Židlochovicích, 1923.
66) Archiv Stavebního úřadu Židlochovice: Protokol o stavební komisi, Židlochovice, 1923.
67) Vavřík, K.: Židlochovice na starých pohlednicích, Židlochovice, 2003.
68) Vavřík, K.: Židlochovice na starých pohlednicích, Židlochovice, 2003.
69) Vavřík, K.: Židlochovice na starých pohlednicích, Židlochovice, 2003.
70) Archiv Gymnázia Židlochovice.
71) Archiv Stavebního úřadu Židlochovice.
72) Horák, F., Ondrůj, A.: Židlochovice ve vývoji národnostním a hospodářském, Židlochovice, 1968.
73) Gymnázium Židlochovice: Informační bulletin Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 1998.
74) Archiv Gymnázia Židlochovice.
75) Archiv Gymnázia Židlochovice.
76) Archiv Gymnázia Židlochovice.
77) Gymnázium Židlochovice: Ročenka Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 2002.
78) Gymnázium Židlochovice: Ročenka Gymnázia Židlochovice, Židlochovice, 2003.

19) Jaro - funkcionalistická plastika u vchodu budovy od akademického sochaře Fabiánka z Boskovic.
20) Moravská orlice - funkcionalistická plastika u vchodu budovy od akademického sochaře Fabiánka z Boskovic.
21) Pamětní deska odhalená k pátému výročí úmrtí Františka Bolelouckého – ředitele hospodářské škole.
22) Budova Gymnázia Židlochovice v březnu 2007.
23) Pohled na budovu Gymnázia Židlochovice ze školního dvora, březen 2007.
24) Plán návrhu přístavby k budově gymnázia.[79)]

[79)] Archiv Gymnázia Židlochovice.

Přílohy

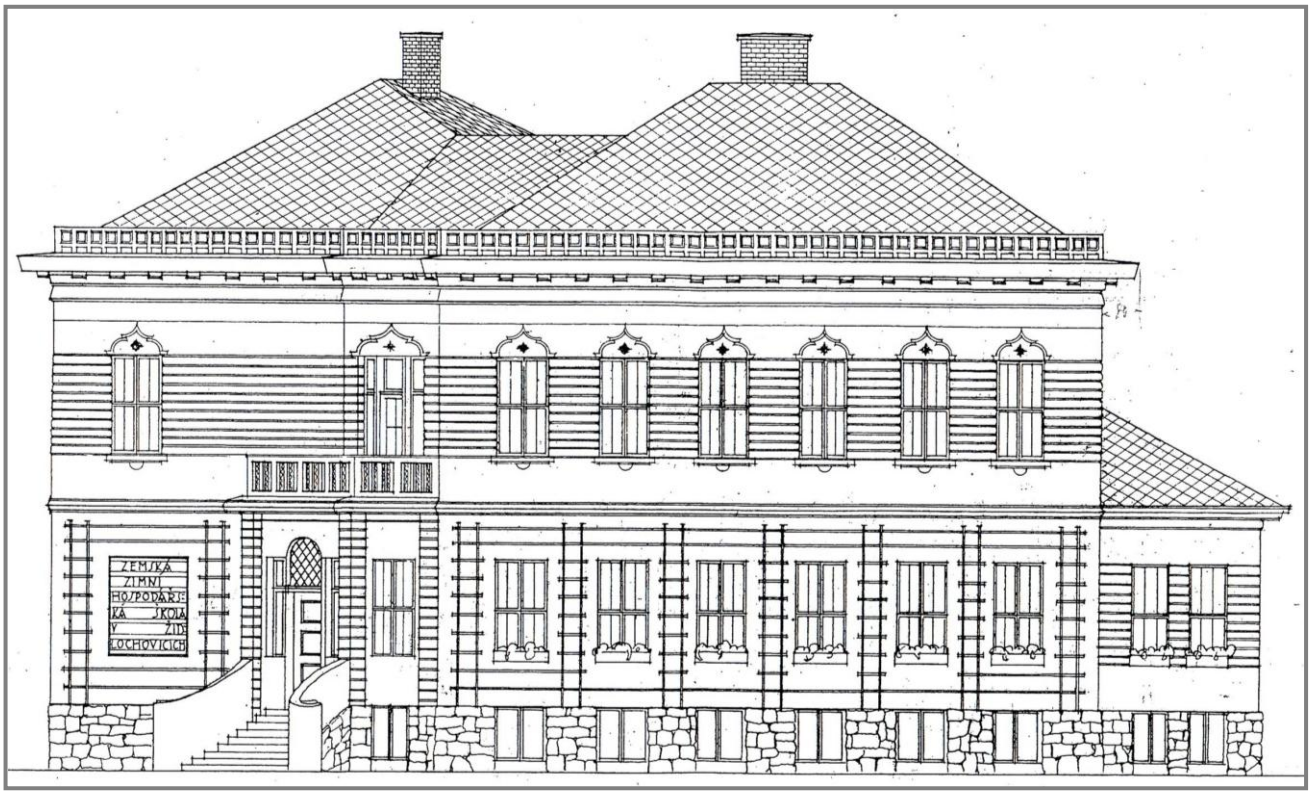

př. č. 1 – Návrh budovy Hospodářské školy v Židlochovicích.

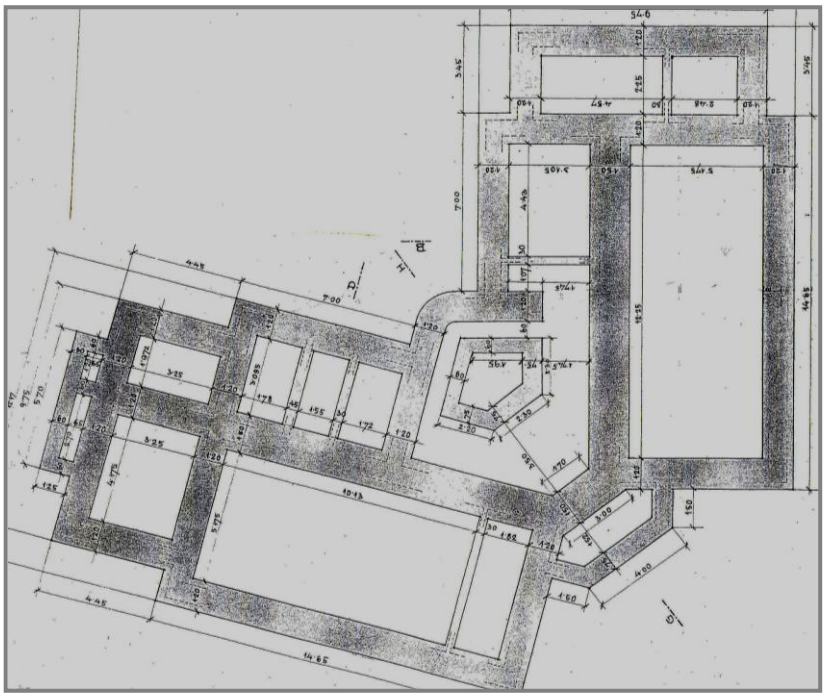

př. č. 2 – Půdorys budovy Hospodářské školy v Židlochovicích.

Povolení stavby.

Stavební úřad vyhovuje ve smyslu § 40. moravského stavebního řádu žádosti

Kuratoria pro stavbu ženské odborné školy hospodářské v Židlochovicích

za povolení stavby na pozemku parc. čís. 4672/2 a vrací jeden výkres stavebního plánu,

jenž budiž stále na staveništi vyložen.

Povolení stavby udílí se za těchto podmínek:

1) Stavební čára, jak uvedena jest v protokole ze dne 5/5. 1923 a zdůvodňovacím plánu, budiž přesně dodržena, niveau předzahrádek budiž nejméně 30 cm nad nově projektovaným zvýšením silnice.

2) Stavba budiž provedena výhradně z tvrdého materiálu, podlahy musí být nejméně 1m nad niveau silnice a při nutno zpětně dobrou izolační ~~lepenou~~ plombou.

4) Žumpa budiž z tvrdého materiálu vyzděna, vycementována a opatřena nepropustným poklopem vzdálenou nejméně 1m od sousední zdi.

6) Exkavace zlaty budiž svedeny do kanálu umístěné v ulici.

7) ~~Kolem~~ Na stranách ulicích nutno zřídit 1.50 m široké chodníky ~~vyb~~ z ploten pískovcových.

3) Stropy budiž provedeny buď betonové anebo systému Döfflerova budiž náležitě zpětně izolovány. Vše pak budiž dodrženo přesně dle schválených plánů, resp. stavb. řádu a platných předpisů!

Dokončení stavby budiž svého času oznámeno stavebnímu úřadu se žádostí, doloženou schváleným stavebním plánem, aby schvalovací komise prohlédla stavbu a aby stavební úřad dal povolení k obývání a užívání stavby.

V Židlochovicích, dne 23. 7. 1923

I. nám. starosty:

~~starosta.~~

Studny musí být zřízeny ve vzdálenosti nejméně 6m od žumpy a to pouze se svolením obce.

Ostatně budiž přesně dbáno předpisů mor. stavebního řádu.

Příloha „Naší Obce", čís. 93.: Povolení stavby.

př. č. 3 – Povolení stavby budovy Hospodářské školy v Židlochovicích.

př. č. 4 – Budova Hospodářské školy v Židlochovicích na pohlednici z roku 1926.

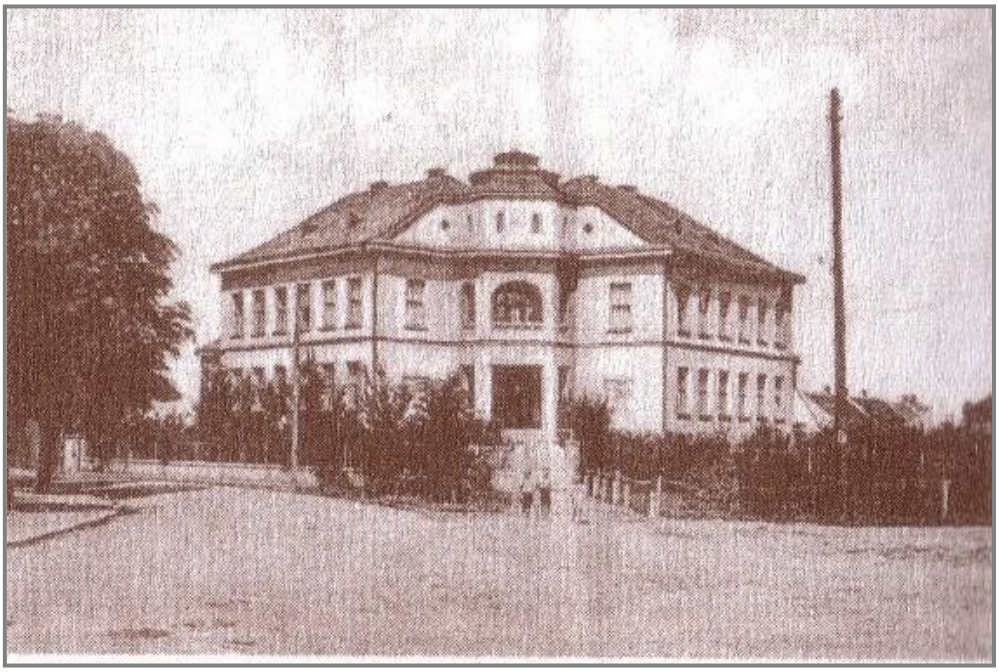

př. č. 5 - Budova Hospodářské školy v Židlochovicích na pohlednici z roku 1930.

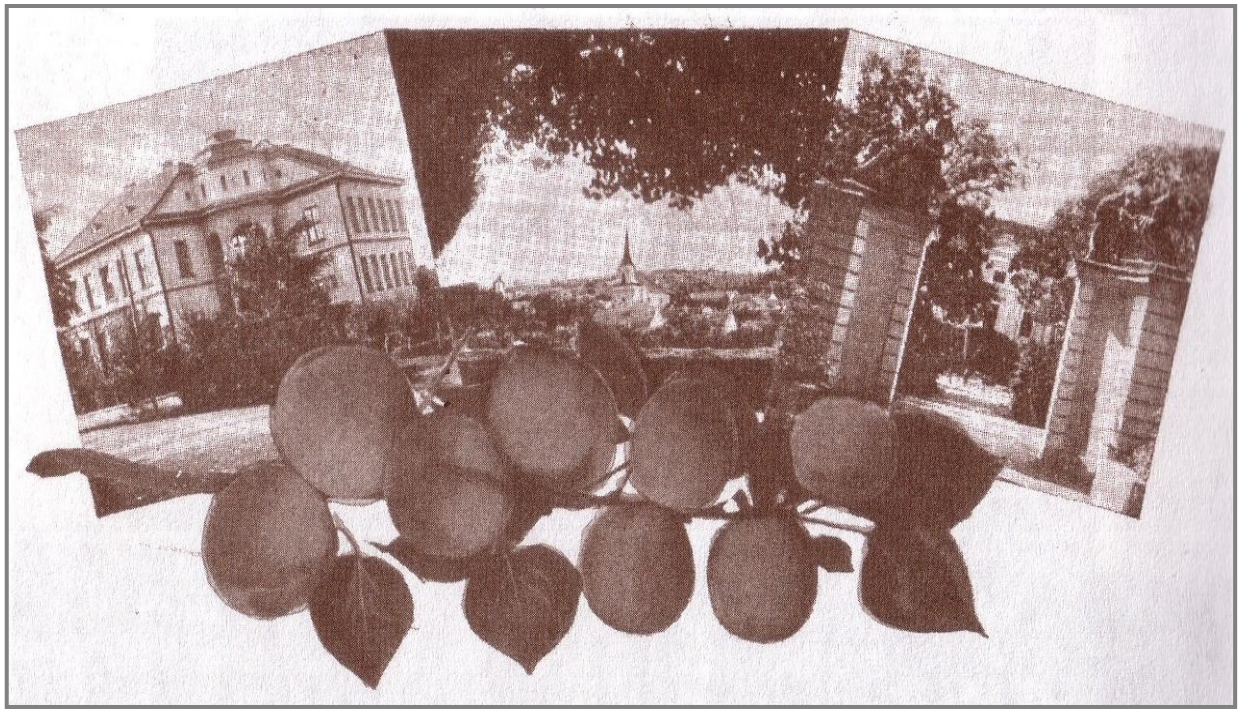

př. č. 6 - Budova Hospodářské školy v Židlochovicích na pohlednici v roce 1936.

př. č. 7 - Tablo maturantů Reálného gymnázia v Židlochovicích v roce 1940.

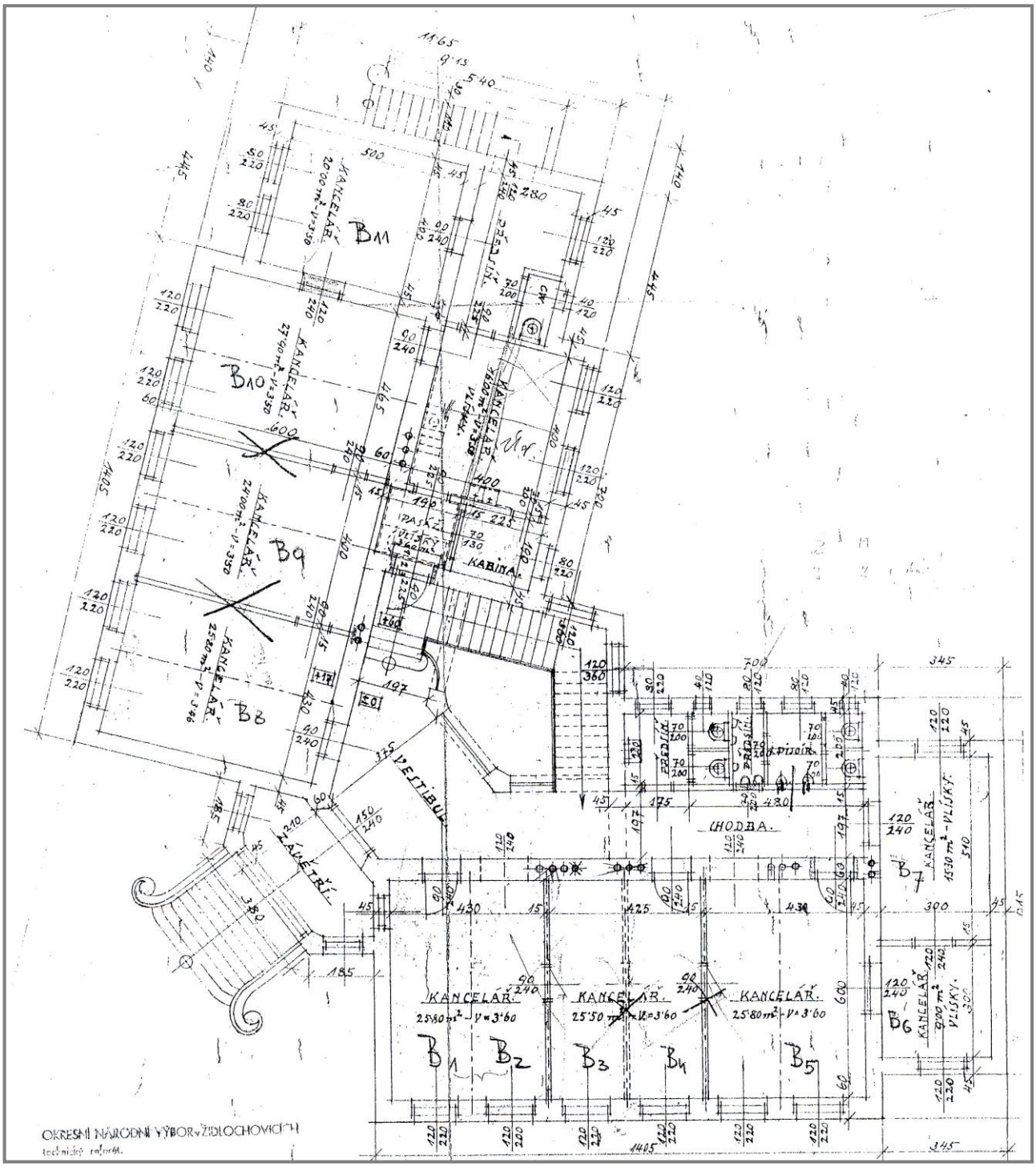

př. č. 8 - Plán budoucí přestavby hospodářské školy na kanceláře ONV v roce 1954.

př. č. 9 - Budova základní školy v polovině 60. let 20. století.

př. č. 10 - Žáci 8. třídy základní školy ve školním roce 1972/1973.

př. č. 11 - Budova Gymnázia Židlochovice v roce 1998.

př. č. 12 - Rekonstrukce suterénu v roce 1999 – pohled ze školního dvora.

př. č. 13 - Rekonstrukce suterénu v roce 1999 – schodiště v suterénu.

př. č. 14 - Rekonstrukce suterénu v roce 1999 – chodba v suterénu.

př. č. 15 - Budova Gymnázia Židlochovice v roce 2002.

př. č. 16 - Budova Gymnázia Židlochovice v roce 2003.

př. č. 17 - Setba - funkcionalistická plastika u vchodu budovy.

př. č. 18 - Žeň - funkcionalistická plastika u vchodu budovy.

př. č. 19 - Jaro - funkcionalistická plastika.

př. č. 20 – Moravská orlice.

př. č. 21 - Pamětní deska odhalená k pátému výročí úmrtí Františka Bolelouckého.

př. č. 22 - Budova Gymnázia Židlochovice v březnu 2007.

př. č. 23 - Pohled na budovu Gymnázia Židlochovice ze školního dvora, březen 2007.

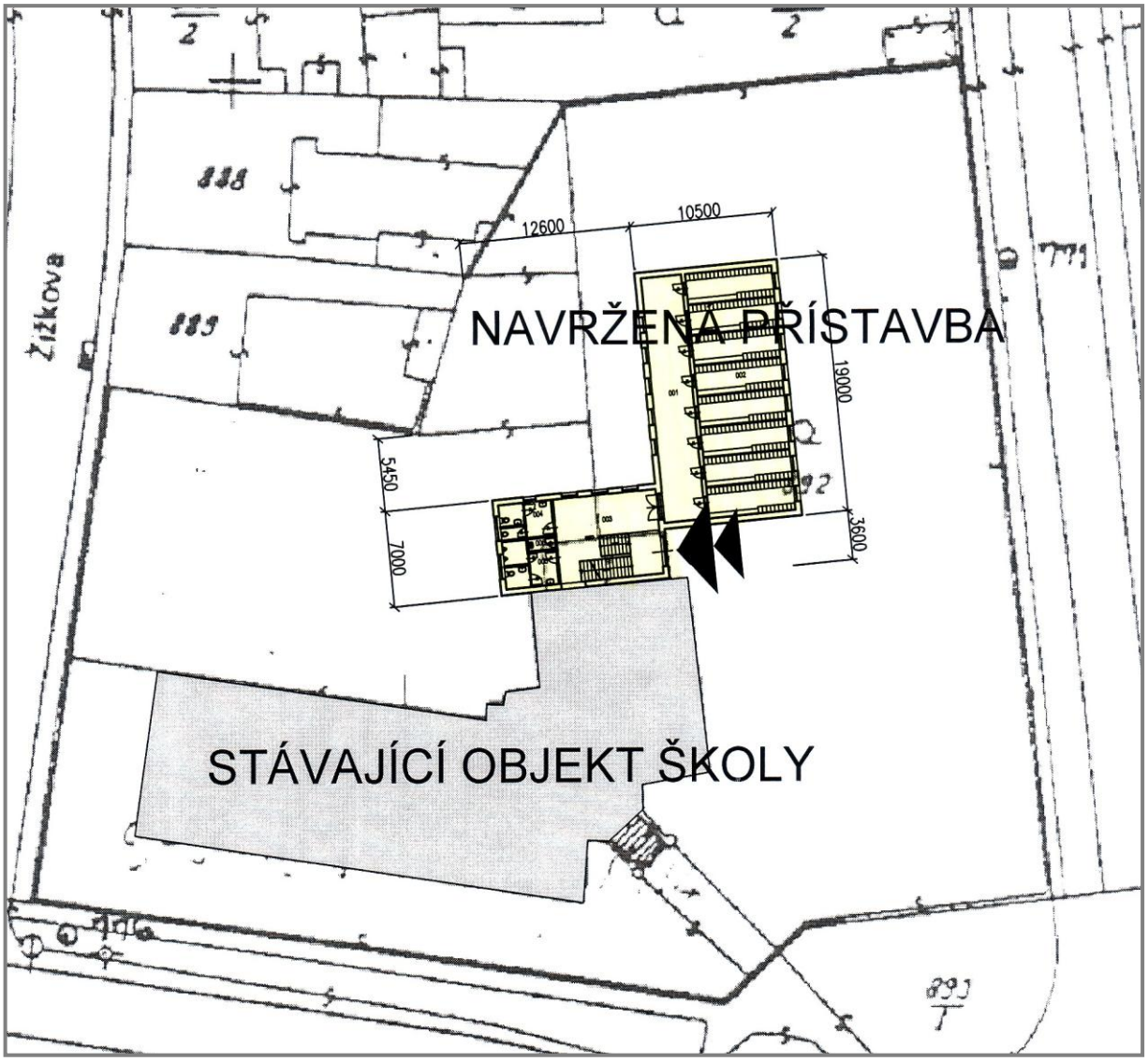

př. č. 24 - Plán návrhu přístavby k budově gymnázia.